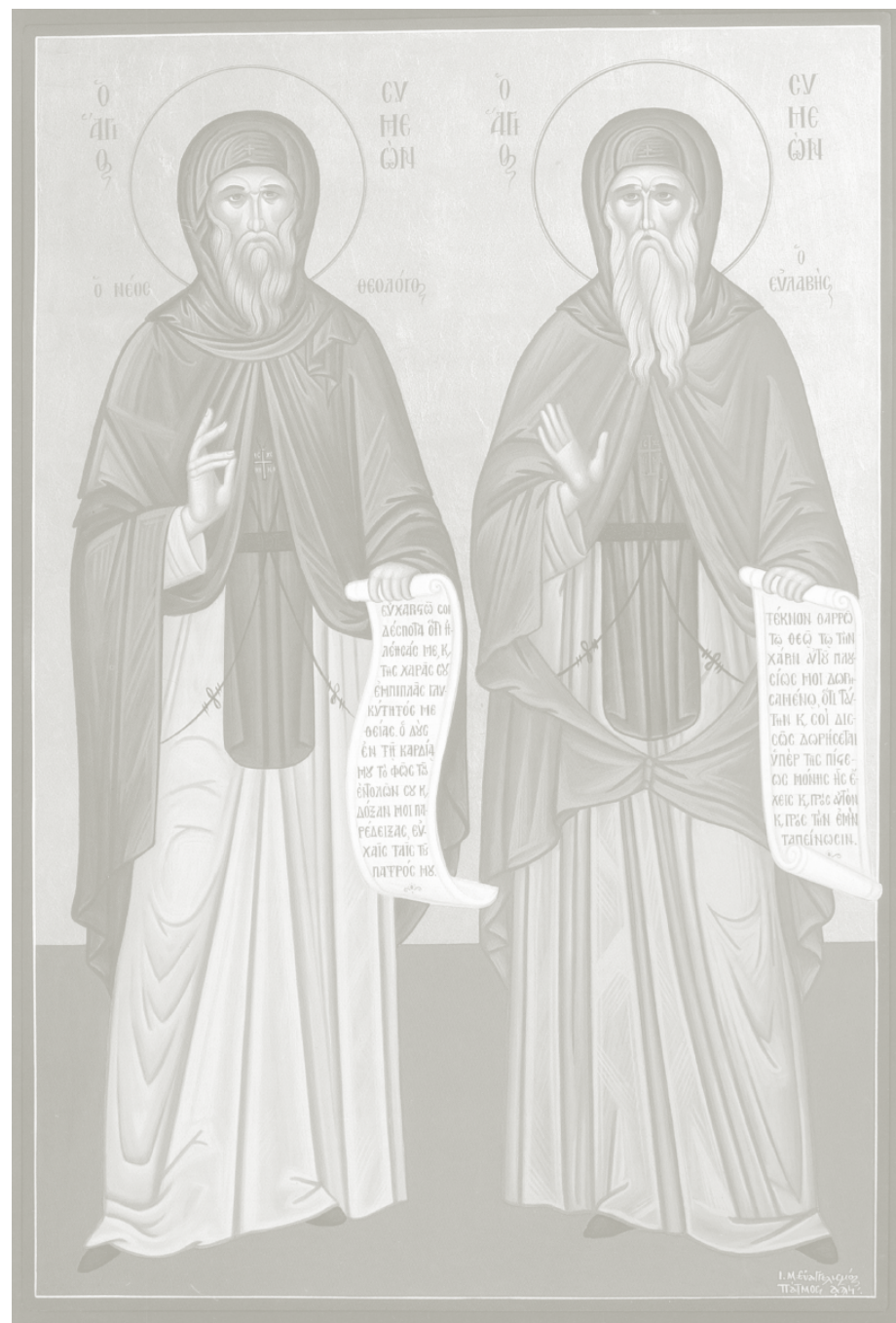

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

за **ПРВИ** циклус основног образовања и васпитања
Основне школе „**Тирило и Методије**“ у Београду

од школске 2014/2015. до 2017/2018. године

На изради *Школског програма за први циклус* радили:

Мануела Илић, *директор школе*
Биљана Матовић, *помоћник директора школе*
Радмила Кастратовић, *педагог школе*
Зорица Јовановић, *психолог школе*

Стручно веће за разредну наставу
Стручни актив за развојно планирање школе
Тим за вредновање и самовредновање рада школе
Тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања
Тим за инклузивно образовање

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Основна школа „*Ђурило и Методије*“

Београд, Учитељска 58

Директор школе: 011/2887 – 174

Секретар школе: 011/3473 – 503

Тел/факс: 011/2887 – 174

www.oscirilo.edu.rs
cirilim@sezampro.rs
osciriloimethodije@gmail.com

Садржај

1. Увод
2. Циљеви школског програма
3. О школи
4. Наставни план основног образовања и васпитања
5. Програм обавезних и изборних предмета
  5. 1. Програм обавезних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање
  5. 2. Програм изборних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање
6. Програм допунске и додатне наставе

1. Увод

Школски програм је лична карта школе, документ у којем су наведени сви садржаји, процеси и активности који се реализују у школи. Сврха тих садржаја, процеса и активности је остваривање образовно-васпитних циљева и задатака тако да се промовишу, подстичу и развијају интелектуални, посебни и друштвени развој сваког ученика. **Школски програм** је скуп садржаја и активности по којима је, поред осталог, школа препознатљива.

Са организационим аспекта, **Школским програмом** се утврђује дугорочни и краткорочни план и програм школе.

Школски програм обједињава садржаје изборне и факултативне наставе, слободних активности и ваннаставних активности које ученици могу одабрати на почетку школске године.

Као резултат дугогодишњег праћења потреба и интереса ученика, родитеља и локалне заједнице издвојиле су се одговарајуће активности и садржаји наше школе.

Остваривање активности и садржаја из **Школског програма** школе темеље се на: стручној компетенцији наставника, квалитетној и разноврсној сарадњи породице и школе, подршци и помоћи локалне заједнице.

Школски програм је разрађен по циклусима. Доступан је на сајту школе свим ученицима, родитељима и свима осталима који су заинтересовани за рад и живот наше школе.

2. Циљеви школског програма

Школски програм омогућава креирање процеса учења и наставе усмерених на развој компетенција конкретних ученика, у конкретној школи.

Школски програм омогућава реализацију циљева и исхода образовања, достизање стандарда постигнућа и развијања компетенција ученика према могућностима школе.

Школским програмом су исказани:

- начини којима се обезбеђује поштовање принципа и остваривање општих циљева и исхода образовања и васпитања,
- усмереност на ученика и учење, компетенције, исходе и стандарде постигнућа
- приступ учењу и настави – предметни, тематски или предметно-тематски
- облици образовно-васпитног рада (редовна, допунска и додатна настава)
- начини прилагођавања, методе, активности и садржаји који ће се користити у процесу остваривања исхода и стандарда постигнућа

- ваннаставне активности у школи
- начини вредновања рада ученика и целокупног процеса учења и наставе
- облици и начини сарадње са родитељима и локалном заједницом

3. О школи

Почетак рада школе датира од 1927. године, са именом Ђурило и Методија, које се за скоро један век постојања није мењао. Зграда данашње школе, налази се на општини Звездара, у центру Учитељског насеља у улици Учитељска 58, у Београду. Символика улице и насеља није случајна, јер је школа дугогодишња вежбаоница студената Учитељског факултета, за наставне предмете српски језик и музичка култура.

У згради у Учитељској улици одвија се настава за ученике од I до VIII разреда. Школа нема издвојених и комбинованих одељења и налази се на површини од 5500м². Настава се реализује у 11 учионица разредне наставе од I до IV разреда са организацијом продуженог боравака и 18 кабинета предметне наставе у старијим разредима. Школски амбијент је пријатан, школа је велика и пространа, светла и хигијенски добро одржавана. Школско двориште је ограђено и осветљено са спортским теренима унутар њега.

Учионице и кабинети су опремљени намештајем који испуњава хигијенске и техничке захтеве, са јасним обележјима наставног предмета. У школском простору су истакнути дечији радови, који имају улогу дидактичког материјала и чине простор за боравак ученика пријатнијим. Школа, са пуно зеленила и дечијих радова, представља пријатно и безбедно окружење за ученике. Брижљиво се води рачуна о уређењу целокупног школског простора.

Тимски рад и позитивна атмосфера присутни су на свим нивоима у нашој школи. Добри међуљудски односи, уважавање индивидуалних карактеристика и посебности је нешто што се препознаје као јака страна наше школе коју треба неговати. У нашој школи ученик осећа вредност учења и учење и знање се доживљавају као вредности. Јавно се промовишу резултати ученика и запослених на сајту школе, школском часопису и паноима школе. Званични извештаји, *Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања* о резултатима ученика наше школе на Завршном испиту, показују да се налазимо у самом врху у републици а међу десет најбољих школа у Београду. Школске оцене су у складу са резултатима на Завршном испиту и резултатима наших ученика у средњим школама.

Лични, професионални и социјални развој ученика подстиче се кроз континуирани, веома разноврстан и од стране одабраних наставника стручно вођен рад у ваннаставним активностима. У школи се промовише и подржава инклузивна настава.

Школа уважава индивидуалне, групне, и социјалне различитости међу ученицима, настава је индивидуализована и диференцирана тј. прилагођена конкретним ученицима и њиховим потребама са циљем да се максимално подстакне учење.

У циљу подршке ученицима који имају проблема у понашању у школи је развијена процедура за поступање са ученицима код којих је потребан појачан васпитни рад. У школи се уважавају различитости (расне, националне, верске), физичке, психичке, социјалне.

Свесни смо значаја улоге родитеља као најважнијих сарадника у остваривању васпитно-образовне праксе. Трудимо се да на истом задатку будемо партнери за добре идеје.

Школа негује сарадњу са бројним институцијама из локалне средине у остваривању образовно-васпитног процеса и пружању подршке ученицима. Организује сарадњу са установама културе, заједничке активности са ученицима других школа, школама за децу са посебним потребама, хуманитарне акције са родитељима.

Наша школа, у којој се одвија образовно-васпитни рад, сваким даном се мења и припрема за будућност.

Школа располаже одређеним фондом различитих наставних средстава која доприносе унапређењу квалитета наставе. Међутим, број појединих аудио-визуелних средстава и других наставних средстава није довољан да би одговорио потребама наше школе.

У наредном периоду, кроз пројекат „*Подршка развоју људског капитала и истраживању-Опште образовање и развој људског капитала*“ (Развионица), школа ће бити опремљена најсавременијим наставним средствима и информационим и комуникационим технологијама. Ученици ће тако бити у прилици да савладају основне вештине информационог друштва, неопходне за даље образовање и радни живот. Створиће се услови за коришћење ИКТ-а у учењу и за учење на најбољи могући начин, у учионици, а не у одвојеној просторији с компјутерима, где се може приступити само повремено.

Део трпезарије ћемо преуредити у *центар за дружење* и *интернет центар*, како би ученици квалитетније проводили слободно време. За родитеље и ученике, у холу школе, биће формиран пулт за информације. За студенте који долазе са разних факултета уредићемо простор за консултације.

Школа ће у наредном периоду постати функционална вежбаоница, квалитетна база за праксу студената са факултета за образовање наставника, центар иновација и образовно-васпитне изврсности (модел школа) и центар за професионални развој наставника из других школа.

Нови захтеви и карактеристике савременог света, образовање стављају пред озбиљне изазове. Школа мора да испуни свој главни задатак – да припреми младе људе да компетентно, ефикасно, одговорно и конструктивно воде сопствени и укључују се у друштвени и професионални живот. У том правцу ће ићи и развој наше школе.

„Знање није довољно, морамо га применити“ „Знање се множи дељењем“

4. Наставни план основног образовања и васпитања

ред. број	А. Обавезни наставни предмети	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
3.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
4.	Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
5.	Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
6.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
7.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
8.	Физичко васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
Укупно А:		19	684	20	720	20	720	20	720
ред. број	Б. Изборни наставни предмети	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Верска настава/Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Лепо писање	1	36	-	-	-	-	-	-
3.	Народна традиција	1	36	1	36	1	36	1	36
4.	Рука у тесту – Откривање света	1	36	1	36	1	36	1	36
5.	Чувари природе	1	36	1	36	1	36	1	36
6.	Од играчке до рачунара	1	36	1	36	1	36	1	36
7.	Шах	1	36	1	36	1	36	1	36
Укупно Б:		2	72	2	72	2	72	2	72
Укупно: А+Б		21	756	22	792	22	792	22	792

5. Програм обавезних и изборних наставних предмета

5. 1. Програм обавезних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СРПСКИ ЈЕЗИК	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. ГОВОРНА КУЛТУРА	<p>Учитељ разговара са ученицима на задате теме, а при том и излазећи у сусрет њиховим интересовањима, обраћа пажњу на правилну артикулацију гласова и фонд речи ученика. Ученици цртају на задате и самостално изабране теме, а учитељ стиче увид у графомоторичку зрелост ученика. На основу увида у способности одељења учитељ се опредељује за најцелисходнији поступак учења читања и писања: монографски, групни или комплексни поступак.</p> <p>Ученицима се читају занимљиви краћи текстови са учесталим гласом којег треба издвојити, кроз аналитичкосинтетички поступак уочава се позиција гласа у речима: на почетку, у средини и на крају; кроз игре <i>На слово, на слово</i>, ученици дају примере речи са траженом позицијом издвојеног гласа. Учитељ показује графичку структуру слова, са ученицима разговара, упоређују се сличности и разлике са другим словима. Пре писања слова могу се организовати различите активности прављења слова од пластелина, жице, колажи итд. (Када је реч о <i>монографском</i> и <i>групном</i> поступку, ученици пишу по један ред ученог слова, а затим се читају речи, потом пишу речи и реченице које обилују ученим словом. У примени <i>комплексног</i> поступка ученици у складу са својим могућностима и знањима раде на индивидуализованим задацима). Ученици сецкају из новина и часописа слике, а затим у складу са својим могућностима исте именују, пишу реченице или краће текстове, од исецканих речи из новина и часописа састављају реченице. Приликом учења почетног читања и писања примењују се различите игре: пантомима, различите варијанте игре <i>Дан-ноћ</i> и друге игре којима се увежбава разумевање прочитаног. Увежбавање почетног читања и писања свакодневно се практикује кроз све предмете и на свим часовима. У другом разреду <i>латиница</i> се учи кроз програмирани и полупрограмирани материјал. Излазећи у сусрет интересовањима ученика за увежбавање оба писма пишу се и СМС-ови и електронска пошта.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - комуникација на матерњем језику - учење како се учи - вештина сарадње (међуљудска и грађанска компетенција) - предузетништво и смисао за иницијативу - дигитална компетенција - културно изражавање - решавање проблема

<p>2. ЈЕЗИК (граматика, правопис, писано изражавање, лексикологија, ортоепија)</p>	<p>У пару или мањим групама ученици подвлаче у тексту језичку појаву која се учи, уочавају шта је заједничко истој и својим речима дефинишу појаву. Увежбавају учено кроз различите језичке игре: <i>На слово, на слово, Каладонт, Дан-ноћ</i>, итд. Неке језичке игре предлажу и осмишљавају ученици. Знање се систематизује индивидуалном израдом мана ума или графичким представљањем односа између језичких појава (рад у мањим групама). Наставник прати рад група и пружа помоћ где је потребно. Групе ученика са наставником процењују степен успешности свог рада.</p> <p>Кроз учење <i>граматичких садржаја</i> истовремено се уче и увежбавају <i>правописна правила</i>. У мањим групама ученици откривају смисао правописних правила (нпр. због чега је потребно да се управни говор обележава наводницима, издваја од осталог текста), откривају и дефинишу својим речима правописно правило. Ученици постављају питања наставнику, а наставник их наводи да сами открију решење указујући на одређене аспекте и постављајући подпитања. Пишу краће текстове у којима ће применити учено правописно правило. Кроз међусобну интеракцију у мањим групама и интеракцију са наставником ученици уочавају и отклањају правописне грешке у својим радовима и радовима осталих ученика. Са ученицима се дискутује о томе шта су научили, колико су научили, шта им је остало нејасно, ученици процењују колико им је потребно још да увежбају примену правила и предлажу план за даље учење.</p> <p>Кроз језичке игре и изговором брзалица ученици вежбају изговор свих сугласника и гласовних група у складу са језичком нормом. Правилан изговор гласова увежбава се и на настави других предмета, кад год се за то укаже потреба.</p>	
<p>3. КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p>Наставник изражајно чита текстове или пушта звучне записе као примере доброг читања или казивања, са ученицима тумачи непознате речи полазећи од искуства ученика или применом илустрација, поставља проблемска питања у вези текста, успоставља везе са искуством ученика постављајући одговарајућа питања, подстиче ученике да изразе своје ставове или недоумице о прочитаном. Подстиче, организује, усмерава дискусију о ликовима и идејама књижевног дела водећи рачуна да сви учесници у њој се с поштовањем опходе једни према другима.</p>	

<p>Читање и разумевање прочитаног</p> <p>Лирика, епика, драма, научно-популарни и информативни текстови</p>	<p>Подстиче ученике да читају и пишу дневник читања. Са ученицима вреднује квалитет читања ученика (почетно читање, течно читање, изражајно читање) и похваљује напредак; а са учеником разговара о активностима које треба предузети да би квалитет читања био бољи.</p> <p>Сарађује са школском библиотеком и локалном библиотеком. Са ученицима посећује школску и локалну библиотеку и разговара о прочитаним делима.</p> <p>Ученик: чита, изражајно чита, чита у себи, усмерено чита, одговара на питања, поставља питања, изражава став о прочитаном, тражи појашњење онога што му није јасно, користи речник, ствара свој речник, раздваја битно од небитног, одређује редослед догађаја, успоставља везе између догађаја, тумачи понашање ликова, исказује идеје текста. Драматизује текстове, илуструје текстове, глуми, креира стрип, учествује у дебати, учествује у пројектима, прави Power Point презентације.</p> <p>У учењу <i>лирских текстова</i> слушају се различите композиције по избору наставника или ученика, а затим ученици процењују која композиција најбоље дочарава осећања изражена у лирском делу, ученици илуструју песму или цртају стрип када је лирско-епско дело у питању. У учењу <i>епских текстова</i> примењују се <u>стрип-метода</u>, <u>пројекти</u> и <u>групни рад</u>. У учењу <i>драмских текстова</i> примењује се <u>игра улога</u>. Текстови по избору ученика се драматизују и изводе на бини, ученици су у улози редитеља, драматурга, сценаристе, глумца и костимографа.</p> <p>У обради <i>народне књижевности и научно-популарних текстова</i>, а када је потребно и у обради уметничких текстова, ученици се подстичу да на основу усвојених знања из других предмета или искуства сместе дело у одређени историјски и географски контекст и да прикажу изабране аспекте дела прављењем Power Point презентација.</p> <p>У обради <i>текстова по избору учитеља</i> примењује се поступак <i>Читањем и писањем до критичког мишљења</i>. Ученицима се чита део текста, а затим се разговара о делу текста и очекује се од ученика да предвиде даљи ток радње и дају своје мишљење и образложење зашто мисле да ће наставак бити такав. Наставник чита оригинални текст. Затим, ученици писмено у групи образлажу свој став о датој теми.</p> <p>У мањим групама или у пару ученици повезују наслове прочитаних текстова са</p>	
---	---	--

<p>Књижевни и функционални појмови</p>	<p>књижевним родом или књижевном врстом и пишу образложење извршене класификације. Ученици процењују свој напредак у читању, разумевању текста, драматизовању и ликовном представљању дела. Ученици у групама представљају табеларно и кроз илустрације преглед књижевних и функционалних појмова.</p>	
<p>4. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА Говорна култура Писано изражавање</p>	<p>Наставник са ученицима спонтано води разговоре у вези интересовања и искустава ученика ненаметљиво исправљајући грешке у говору ученика. Обрађени књижевни текстови се усмено или писмено препричавају: <i>према постављеним питањима, према плану, сажето, са проширивањем, са изменом краја, са наставком.</i> Ученик напамет казује одабране лирске текстове или делове лирског текста. Ученици пишу наративне и дескриптивне текстове, процењују успешност свог рада и радова других ученика на основу унапред договорених критеријума (одговор на тему, стил, правопис).</p>	
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Говорне вежбе (ученик уме да исприча догађај, доживљај, опише: простор, животињу, особу) ▪ Казивање одабраних текстова ▪ Гласно читање (почетно, течно, изражајно) ▪ Издвајање непознатих речи и израза, прављење речника ▪ Писани одговори на питања ▪ Писано препричавање краћих текстова ▪ Ученик: пише краће текстове поштујући учена правописна правила; први план за усмено и писмено изражавање-за препричавање, за писме наративног или дескриптивног текста; радећи у групи уме да саслуша предлоге других и даје своје предлоге за рад; креира индивидуално или у групи стрип према прочитаном књижевном делу, креира Power Point презентације, поштује договорени план, придржава се донесених правила у раду одељења и групе, вреднује свој и рад других према постављеним критеријумима. ▪ Пројекти ученика. 	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>математика, свет око нас/природа и друштво, ликовна култура, музичка култура, здравствено васпитање, изборни предмети</p>	

	тема	веза са предметима	начин реализације
Тематско планирање	Јесен	математика, свет око нас/природа и друштво, ликовна култура, музичка култура, здравствено васпитање, изборни предмети	На задату тему организују се различите активности у току дана. Повезују се садржји различитих наставних предмета и на тај начин се врши обједињавање различитих потребних знања. Активности се смењују у току неколико часова, целог дана или више дана – излази се из строгог оквира разредно-часовног система. Нпр. недељу дана се обрађује тема НАШИ ПРЕЦИ . У оквиру српског језика обрађују се текст <i>Сребрни кључ и шарени хлеб</i> , ученици истражују о својим прецима и пишу састав о неком од својих предака. Пправе породично стабло, доносе фотографије и причају о прецима. У оквиру математике одређују која година припада одређеном веку <i>Мерење времена</i> и праве аналогију са припадношћу броја стотини. У оквиру природе и друштва уче се извори прошлости (усмени, писани и материјални); посећује се Ташмајдански парк, обилази црква Светог Марка где је сахрањен цар Душан, обилази споменик писца Милорада Павића. На Ташмајдану се остварују задаци наставе физичког васпитања – играју се игре које су се играле наши преци: ластиш, пиљци; повезују се садржаји изборног предмета народна традиција.
	Зима		
	Пролеће		
	Лето		
	Наш крај		
	Наши преци		
	Знамените личности		
	Породица		
	Београд кроз векове		
	Моја домовина		
	Плави зец		
	Наша прошлост		
	Путописи		
	Празници		
Наша планета			

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. МОЈИ ДРУГОВИ И ЈА	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; ▪ Поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности; ▪ Наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја; ▪ Ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; ▪ Учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан. <p>Активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Слушање и реаговање на команде наставника или са траке ▪ Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама итд.) ▪ Мануалне активности (сецкање, бојење, прављење предмета од глинамола или сланог теста; израда постера за учионицу или родитеље) ▪ Вежбе слушања (према упутствима наставника или са траке повезати појмове у вежбанки, додати делове слике који недостају) ▪ Игре ▪ Певање у групи ▪ Решавање <i>текућих проблема</i> у разреду, тј. договори и мини-пројекти ▪ Игра по улогама (симулација) ▪ Цртање по диктату ▪ Превођење исказа у гест и геста у исказ ▪ Повезивање звучног материјала са илустрацијом ▪ Заједничко прављење илустрованих материјала (албум фотографија одељења са излета или прослава, извештај/план недељних активности са излета или дружења и слично) 	
2. ПОРОДИЦА И БЛИСКО ОКРУЖЕЊЕ		
3. ШКОЛА		
4. ПРАЗНИЦИ, ГОДИШЊА ДОБА И ВРЕМЕНСКЕ ПРИЛИКЕ		
5. ИСХРАНА И СПОРТ		
6. МОЈЕ ТЕЛО – ХИГИЈЕНА		
7. ОДЕЋА		
8. ДОМАЋЕ И ДИВЉЕ ЖИВОТИЊЕ, СВЕТ ОКО НАС, ЕКОЛОГИЈА		
9. ЉУДИ И ПОСАО		
10. БРОЈЕВИ И РАЧУНАЊЕ		
11. ЗЕМЉЕ И ГРАДОВИ		
12. ОСТАЛО: дани у недељи, гледање у сат, коришћење новца		

<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Степен успешности остварене комуникације ▪ Квалитет и количина информација добијених коришћењем литературе, медија, интернета ▪ Повећање мотивације за учење ▪ Повећање самопоуздања и спремности за вођење конверзације ▪ Заинтересованост ученика за израду мини пројекта, презентација, израду и учествовање у квизовима, тимски рад и др. ▪ Учесталост и ефикасност коришћења литературе, ИКТ средстава ▪ Резултати акционих истраживања којима се проверава квалитет наставе и усвојених знања и вештина ▪ Успех ученика у даљем школовању 		
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Остварује се са свим осталим предметима. Обрађују се теме везане математику, свет око нас, музичку и ликовну културу.</p>		
<p>Тематско планирање</p>	тема	веза са предметима	начин реализације
	Бројеви и рачунање	математика	<p>Остварује се холистички приступ кроз обраду теме са становишта различитих области. Усклађују се и обједињују активности појединих наставних предмета о одређује време за њихову реализацију.</p>
	Земље и градови	свет око нас	
	Моји другови и ја	свет око нас, грађанско васпитање	
Празници, годишња доба и временске прилике	свет око нас, ликовна култура, музичка култура		

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МАТЕМАТИКА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА	<p>Слободно пребројавање (школског намештаја, дечака, девојчица, куглица на рачунаљкама, штапића, жетона...). Приказивањем слика, формирати појам скупа и елемената. Кроз игру Математички чаробњаџи, издвајати разне примере скупова-груписати на основу заједничких својстава (воћа, играчака, школског прибора, геометријских фигура...). Приказивањем и посматрањем једнакобројних скупова, ради формирања појмова бројева, полазећи од предмета из непосредне околине логички их повезујући у парове (ваза и цвеће, гумица и оловка, блок и четкица...). Набрајањем појединачног (један нос, једна глава, једно Сунце, један Месец...) формирати појам једночланог скупа; цртање и читање броја 1. По истом принципу формирати појмове бројева прве десетице. Цртањем „ајкулиних уста“, усвајају се релације $>$ и $<$. Посматрањем закључити да је отвор релација (ајкулиних уста) увек окренут ка већем броју. Добројавањем изградити појам сабирања, употребу знака $+$ и усвјити термине сабирци и збир. Одбројавањем изградити појам одузимања, употребу знака $-$ и усвојити термине умањеник, умањилац и разлика. Читање и записивање знака $+$, $-$ и $=$. Сликовитим приказивањем подстаћи ученике да се сналазе на бројевној правој (читање, записивање, упоређивање, сабирање и одузимање бројева скупа N и N_0, уочавање броја за један мањи (претходник) и за један већи (следбеник)). Посматрањем, пребројавањем и записивањем броја елемената скупа (0-9) увести појам цифре и једноцифрених бројева (знак за број је цифра, као што је слово знак за глас). Кроз игру Нађи пара усвојити појам пар-непар, издвајањем парних и непарних бројева прве десетице закључити да се први завршавају цифрама 0, 2, 4, 6 и 8, а други цифрама 1, 3, 5, 7 и 9. Путем игре Замени место са паром из клупе, цртежа усвојити својства сабирања и одузимања. Сликовитим приказивањем кроз различите примере уочити везу сабирања и одузимања, као и термине за толико већи/мањи број. По истом принципу усвојити двоцифрене, троцифрене и све остале</p>	<ul style="list-style-type: none"> - за целоживотно учење - вештина комуникације - вештина сарадње - решавање проблема - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - естетска компетенција

вишецифрене бројеве и оспособити ученике да самостално, у пару, групи кроз истраживачки рад успешно примењују операције сабирања и одузимања у скупу N_0 .

По принципу очигледности посматрањем (на две руке по 5 прстију, што је укупно $2 \cdot 5$ прстију, 3 реда по 4 клупе што је $3 \cdot 4$ клупе; 5 аутомобила по 4 точка што је $5 \cdot 4$ ...) усвајамо термин пута и знак пута за записивање множења. На основу слика, графикана, апликација, видео презентација записивати одређене примере ($3 \cdot 4$, $9 \cdot 2$ ...) усвајамо појам производ два броја. Пребројавањем више једнакобројних скупова и њихово записивање у облику збира, а затим производа, схватити множење као сабирање једнаких сабирака-множење као скраћено сабирање ($3 + 3 + 3 + 3 = 4 \cdot 3$) и термине први чинилац, други чинилац и производ. Путем истраживачких задатака, самостално, у пару, групи (две коцке у три реда ($3 \cdot 2 = 6$), три коцке у два реда ($2 \cdot 3 = 6$)) уочити правило замена места чинилаца. На сликовит начин представити ученицима таблицу множења редоследом 2, 10, 5, 3, 4, 6, 7, 8, 9 са посебним нагласком на множење бројем 0 и 1. По истом принципу подстаћи ученике да разумеју и разликују значење речи **за толико већи и толико пута већи број**, схвате правила здруживања чинилаца, множења збира и разлике, зависност производа од промене чинилаца и сталност производа. Практичним активностима наставника и ученика (поделом јабуке, чоколаде, погаче..., на два једнака дела) приказати, показати, објаснити половину целог. Нпр. из скупа половина различитих предмета саставити цело; ученици уочавају да цело чине само два једнака дела. Поделом парног броја бомбона, кликера, рукавица... и записивањем у облику збира два једнака сабирка ($14 = 7 + 7$) ученици уочавају да само парни бројеви имају своју половину. Кроз разноврсне примере, слике, апликације, видео презентације, увести знак за операцију дељења ($:$), усвојити и запамтити термине дељеник, делилац и количник. На исти начин ученици усвајају појам четвртине броја као збир 4 једнака сабирка ($20 = 5 + 5 + 5 + 5 = 4 \cdot 5 = 20 : 4$) као и везу множења и дељења. Таблицу дељења усвојити по редоследу 2, 10, 5, 3, 4, 6, 7, 8, 9, а затим обрадити број 1 као делилац и 0 као дељеник, а посебно обратити пажњу на немогућност 0 као делиоца. Разумевање и разликовање значења речи **за толико мањи и толико пута мањи број** уводимо кроз конкретне примере, као и усвајање **правила дељења збира**

и разлике бројем, зависност количника од промене дељеника/делиоца и сталност количника. На исти начин ученици уочавају могућност дељења двоцифрених, троцифрених и вишецифрених бројева, примењују правила дељивости и уочавају да се мањи број не може поделити већим и он представља остатак при дељењу.

Кроз вршњачко учење, видео презентације, употребу ИКТ-а, занимљиве, логичке, сложене текстуалне задатке, истраживачким радом (самостално, у пару, групи) оспособити ученике да примењују операције множења и дељења у скупу N_0 у свакодневном животу.

Кроз различите типове задатака од једноставнијег ка сложенијем, ученици самостално долазе до закључка да је бројни израз скуп два или више записаних бројева који су везани операцијским знацима (+, -, x, :) чији је ред вршења потпуно одређен као и значење заграде у изразу. На пример: Који од следећа три израза има највећу вредност?

1) $8 \cdot 4 + 6 : 2$; 2) $8 \cdot (4 + 6) : 2$; 3) $8 \cdot (4 + 6 : 2)$; 4) $(8 \cdot 4 + 6) : 2$

Користећи квадратић, линију, слово као ознаку за скривени број у једнакости ($a + 9 = 15$), на основу претходно стечених знања, ученици истражујући на различитим примерима самостално откривају непознати сабирак, умањеник, умањилац, чинилац, дељеник или делилац уз константну интеракцију ученик-наставник и ученик-ученик. Затим ученицима представити појам једначине као и правила за израчунавање непознатог броја. На основу претходно усвојених знакова $>$ (веће), $<$ (мање), на примерима ($a < 9$) ученицима приказати, показати и објаснити неједнакост и увести појам неједначине. Кроз различите примере упоређивања једначине облика ($a + 9 = 15$) и неједначине ($a + 9 < 15$, $a + 9 > 15$) ученици самостално долазе до закључка да једначина има једно решење, а неједначина више решења (скуп).

Кроз вршњачко учење, видео презентације, употребу ИКТ-а, занимљиве, логичке, сложене текстуалне задатке, истраживачким радом (самостално, у пару, групи) оспособити ученике да примењују операције множења, дељења и решавају једначине и неједначине у скупу N_0 .

Кроз самостално решавање задатака, претраживање интернета и школске библиотеке, критичко размишљање и доношење закључака, презентацију припремљених садржаја, испитивањем проблемских ситуација, прављењем

	паноа, аргументованим и конструктивним радом, ученици развијају свест о утицају математике на културу, науку и технолошки развој друштва и у складу са тим делују, примењујући стечена знања у животу.	
2. ГЕОМЕТРИЈА	На основу претходних искустава уочити различите односе међу предметима (горе-доле, изнад-испод, уз-низ, лево-десно, напред-између-назад, веће-мање, шире-уже, више-ниже). Приказивањем модела, уочавањем, цртањем (на квадратној мрежи, лењиром, шестаром), бојењем, спајањем делова, прављењем модела, упоређивањем, процењивањем ученици се упознају са геометријским фигурама и телима као и кроз презентације и ИКТ, вршњачко учење, проблемске ситуације, амбијентално учење, огледе, организовање изложби, посете, самостално закључивање, осмишљавањем, планирањем, ученици развијају креативност, критичко мишљење и способност да успешно примењују стечена знања у животу.	
3. РАЗЛОМЦИ	Помоћу очигледних средстава (сечењем јабуке, пице), демонстрирањем слика и графичким приказивањем, бојењем, пребројавањем и спајањем исечених делова, слободним процењивањем, читањем и записивањем и упоређивањем (преко бројевних полуправи) ученици се упознају са разломцима (елементима, одређивањем величине датог дела који се може кроз различите фигуре приказати – круг, квадрат, правоугаоник, дуж). Сваки разломак је мерни број одговарајућег дела неке величине. Ученици примењују стечено знање при раду са мерењем дужине, површине, запремине, масе. Понављањем поступка половљења, усвојити појам и правилно именовање и записивање (прво разломачка црта, као знак за дељење, број испод црте – на колико је једнаких делова подељена целина, број изнад црте број испод црте који показује колико је таквих делова издвојено), полазећи од конкретног скупа бројева, на сличан начин се обрађују $1/2$, $1/4$, $1/8$, $1/5$, $1/10$, као и остали разломци. На различитим примерима користећи знаке $<$, $>$ или $=$, развијати код ученика логичко мишљење и закључивање, поступност и систематичност у раду као и способност упоређивања разломака.	
4. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Слободним процењивањем (одокативно), мерењем предмета из околине (канапом-дужину учионице, ходника и дворишта, кораком-растојање између клупа, два дрвета, стопом-ширину врата, лактом-дужину стола, табле, ширину прозора, шаком-дужину књиге, свеске, пернице) и приказивањем различитих	

	<p>модела метра формирати појам дужине и метра као основне јединице за дужину. По исто принципу обрадити мере и мерне јединице за: површину, запремину, масу, време, као и новчане вредности, прављењем модела, кроз проблемске ситуације, кроз друштвене игре, квизове, презентације, уочавањем, закључивањем, повезивањем чињеница, вршњачким учењем, тематским посетама ученици долазе до нових сазнања и примењују стечена знања у конкретним ситуацијама.</p>		
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз: квизове, продајне изложбе, паное, залагања на часу, вршњачког учења, групне и појединачне презентације, контролне вежбе, тестове, краће провере, писмене задатке и усмено испитивање.</p>		
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>У зависности од области и садржаја корелација је предвиђена са свим осталим предметима који се изучавају у првом циклуса образовања.</p>		
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема</p>	<p>веза са предметима</p>	<p>начин реализације</p>
	<p>Кретање – просторни односи</p>	<p>српски језик, свет око нас, ликовна и музичка култура, физичко васпитање, рука у тесту</p>	<p>Решавањем проблемских задатака и ситуација, проналажење сакривених предмета у учионици кроз игру <i>Топло-хладно</i>, оријентишући се у непосредној околини (улица-лева и десна страна, парни, непарни бројеви); цртање различитих облика кретања (инсекти на ливади), извођењем огледа предсавити различите облике кретања, сналажење на географској карти, цртање мапе насеља, извођење различитих облика кретања и вежбе обликовања; писање, читање и анализа извештаја, репортажа, вести.</p>
	<p>Мерење и мере</p>	<p>српски језик, свет око нас, ликовна и музичка култура, физичко васпитање, рука у тесту, народна традиција</p>	<p>Мерење дужине, ширине, висине учионице, фискултурне сале, клупе. Прављење модела метра, решавање проблемских задатака, пресипањем и одливањем течности у различите судове, одређивање запремине, површине, прављење сата и календара, ленте времена и сналажење на њима, цртањем помоћу шестара, лењира, симулација продавнице са употребом новчаних апоена... Скок удаљ, скок увис, трчање (20 метара, 30 метара). Прављење пешчаног</p>

			сата, сунчаног часовника, одређивање трајања тона и дужине песме. Писање, читање и анализа извештаја, репортажа, вести.
	Разломци	ликовна и музичка култура, физичко васпитање, од играчке до рачунара	Дељењем очигледних средстава (јабука, пица, чоколада) и издвајање делова према датим разломцима ($1/2$, $1/4$, $3/4$, $6/8$), кретање, трчање у одређеном ритму, свирање, тактирање и певање бројалица и песама у различитим тактовима ($2/4$, $3/4$, $4/4$). Цртање разломака на рачунару, цртање стрипа, писање, читање и анализа извештаја, репортажа, вести.
	Геометријска тела и фигуре	српски језик, свет око нас, ликовна култура, рука у тесту, од играчке до рачунара	Уочавање различитих геометријских тела у непосредном окружењу, моделирање и прављење различитих геометријских тела од теста, глиномола, сламчица, пластелина (прављење паное-скулптура). Цртање и препознавање различитих геометријских фигура и тела на рачунару, цртање и бојење предмета од различитих геометријских фигура (робот, брод, камин) описивање геометријских тела. Писање песама.
	Природни бројеви	сви обавезни и изборни наставни предмети	Записивање, читање, решавање текстуалних задатака у зависности од тема из корелацијских предмета.

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СВЕТ ОКО НАС	ПРИРОДА И ДРУШТВО
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	
	Компетенције	
1. ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА	Путем <i>истраживачких задатака</i> (ученик планира и организује начин на који ће доћи до решавања постављених задатака), <i>посматрања</i> (школско довориште, станиште, биљке, животиње, ботаничка башта, парк, шума, Авала, Кошутњак), <i>сакупљања</i> (прављење албума у тимовима, модела, хербаријума...), <i>праћења и бележења</i> (графички прикази – цртежи, електронски прикази, записивање, прављење симбола) долазе до сазнања и учачавања повезаности живе и неживе природе.	
2. ЕКОЛОГИЈА	Подстицање ученика за активности у оквиру <i>мини пројеката</i> (заштита животне средине, обновљиви и необновљиви природни ресурси, угрожене врсте), <i>сакупљање</i> (рециклажа), <i>описивање</i> (ликовно изражавање), <i>представе</i> .	
3. МАТЕРИЈАЛИ	<i>Посматрањем и сакупљањем</i> (разни материјали) учачају особине и промене материјала, <i>експериментима</i> (проучавање растворљивости, хлађења, загревања, електрицитета и магнетизма), <i>бележењем и записивањем</i> (вођење дневника) и представљањем практичног рада кроз Power Point презентацију, којим објашњавају промене материјала у свом окружењу.	
4. КРЕТАЊА И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ	<i>Истраживачким задацима</i> (упознавањем пута од куће до школе и учењем саобраћајних правила у циљу безбедности, ученици заједнички траже излаз из тешкоће). Доношењем играчака и међусобно постављање задатака на основу задате теме <i>гурање, вучење, подизање. Праћење и бележење</i> (како организовати време), <i>експерименти</i> (рад по групама – групе добијају различите задатке – <i>облик и величина тела, материјали, подлога, средина, јачина деловања</i> и ученици праве различите облике, облажу их различитим материјалима, потом сами организују експерименте којима доказују шта све утиче на кретање тела; 4 групе/4 годишња доба и ученици доносе предмете који карактеришу одређено годишње доба, <i>мини пројекат</i> (унутар група раде мини пројекат о представљању годишњег доба); <i>сакупљање, праћење, бележење и експеримент</i> (на разне начине долазе до закључака о	

	<p><i>праволинијском кретању, кружном кретању, кретању тела на опрузи, користећи ИКТ технологију и образовне софтвере долазе до коначних закључака; водећи их кроз питања и користећи дидактичке материјале жицу, гумицу, затегнуту кожу долазе до закључака како се производи звук). Израда мини пројеката на нивоу мањих група где ученици добијају задатак да користећи ИКТ објасне другима какав је рељеф у Србији, воде, саобраћанице, границе – израда модела; ученици врше самоусмеравање на основу датих упутстава за рад по групама; практиковање и стварање (израда часовника, календара, израда и попуњавање немих карти); играње (пронађи благо уз помоћ компаса, читање мапа); стварање (креативно осмишљавање саобраћајнице у учионици); посматрање, бележење и вођење дневника (обилазак Аеродрома „Никола Тесла“, Железничке станице Београд, Београдске аутобуске станице; возња градским превозом, возња бродом); експериментисање у простору (одлазак у Сремске Карловце и коришћење мапа, употреба легенде, тј. уцртавање симбола у неме карте).</i></p>	
5. ДРУШТВО	<p>Сакупљање (ученици сакупљају фотографије породице, спортских екипа... и прикупљају информације о истим); бележење (мера заштите и унапређивање односа у групи и међу групама – недеље дружења, тајни пријатељ, међусобне посете); процењивање (самостална израда правилника понашања у одељењу, кући, саобраћају и насељу); праћење (вођење дневника о поштовању правила); истраживање (израда есеја о различитим људским делатностима; посета лимару, бомбонцији, интерактивно-тематском парку Mini city-ју; организовање трибине са родитељима интересантних и необичних занимања, интервју ученика са њима и израда ПП презентације по групама); сакупљање (прикупљање фотографија села и града – одељењски албум); истраживање ван учионице (посета Малом Иђошу – упознавање сеоског домаћинства); одлазак и посматрање (раскрсница Устаничке и Војислава Илића – дискусија и ликовно изражавање); практиковање и играње (на интерактивној табли игре о правилима понашања у саобраћају и попуњавање теста – повратна информација).</p>	
6. ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ	<p>Праћење и бележење (израда мини пројекта <i>Србија моја домовина</i> – ученици одређују појам државе, основне одреднице и њено географско-стратешко лоцирање у простору, на карти, глобусу; развијају осећај припадности без</p>	

	<p>обзира на разноврсну мултиетничку и мултинационалну структуру, присуствовање манифестацији <i>Радост Европе</i>); посматрање и бележење (посета парламенту); сакупљање (прикупљање информација користећи ИКТ технологију о броју, густини, структури становништва); практиковање (прављење модела рељефа); посматрање и бележење (вођење дневника о врстама рељефа и климатским условима, посете резервату Засавица, Авали, Ади Циганлији, Златибору, Копаонику, Маљену, Палићком језеру, Ђердапском језеру); презентовање (израда плаката кроз представљање бања Србије), практиковање (израда одељењских временских ленти и представљање важних историјских догађаја – групна израда; посматрање (гледање историјских филмова <i>Монархија кроз векове – Бој на Косову, Орлови рано лете, Хајдуци и други инсерти.</i>); сакупљање (ученици прикупљају фотографије, чланке, инсерте из филмова, текстове из старих уџбеника о начину животу некада и сада – презентација); интервју (разговори са бакама и декама о вађним историјским догађајима, појавама и личностима); презентације (анализа интервјуа и презентација истих), посматрање и бележење (посете Белом двору, Старом двору, Калемегдану, Смедеревска тврђава, Историјски музеј, Педагошки музеј, Музеј Вука и Доситеја, етно села, Железничком музеју, Музеју аутомобила, ПТТ музеју, Орашац... Након посета ПП презентације и представљање научног); презентовање (представљање лозе Немањића, кроз групни облик рада)</p>	
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разумевање прочитаног текста, издвајање кључних појмова (анкета – колики је број ученика код којих је развијена компетенција) ▪ Уз помоћ понуђене литературе попуњавање табеле и графикана ▪ Анкетирање ученика путем социограма ▪ Дидактичке, едукативне и спонтане игре и учествовање у квизовима ▪ Решавање проблемских ситуација (колики је број ученика који су решили проблем) 	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Ликовна култура (израда модела рељефа, делова биљака, осликавање, колажирање, прављење грба и заставе, војне униформе, вајање посуда из прошлости, штитова, оружја и оруђа, изложбе) Музичка култура (слушање химне, музика са темом годишњих доба – Вивалди, музика везана за исхрану и очување здравља, као и за занимања и породицу) Математика (мерење) Српски језик (народне приче и песме, обичаји)</p>	

	<p>Народна традиција (стари српски занати, посете музејима) Чувари природе (веза живе и неживе природе, рециклажа) Грађанско васпитање (права и обавезе, еколошке заповести, друштвене групе, сарадња, ненасилна комуникација, дечја права) Рука у тесту (експерименти са материјалима и силама) Од играчке до рачунара (презентације, скупљање информација, интерактивне игре, компјутерски буквар) Упознај Србију (представљање <i>Дечјих туристичких агенција</i> кроз Power Point презентација)</p>		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације
	Празници	српски језик, музичка култура, ликовна култура, математика, <i>факултативни предмети:</i> упознај Србију и кување	- сакупљање фотографија и снимака празника, прављење мозика, аранжамни, пишемо саставе на тему <i>Једно вече са својом породицом</i> , израда украса за јелку, осликавање ускршњих јаја, решавање текстуалних и проблемских задатака, гледање филма <i>Полар експрес</i> , прикупљање рецепата за прављење празничних јела као и одабир најлепших рецепата и прављење истих у кухињи школе
	Мерење	математика, ликовна култура, физичко васпитање	- израда метра по групама, решавање текстуалних и проблемских задатака (мерење дворишта, учионице, физкултурне сале), мерења физичких способности ученика (скок удаљ, скок увис, трчање на 20, 30, 50 и 100 метара, бацање медицинке), мерење времена и одређивање времена на часовнику и календару
	Материјали	српски језик, математика, ликовна култура, рука у тесту	- преобликовање предмета од различитих материјала, вајање од пластелина и глине, прављење геометријских фигура и тела од папира, глине, картона, стиропора, експерименти о растворљивости материјала, хлађењу и загревању, вођење дневника о експериментима
	Кретање	српски језик, ликовна култура, музичка култура, математика	- коришћење плана града, мапе насеља, исцртавање мапа и прављење саобраћајних знака, писање песама о саобраћају и прављење аранжмана, решавање текстуалних задатака, експерименти о томе шта све утиче на кретање тела

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЛИКОВНА КУЛТУРА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у првом циклусу	Компетенције
1. ОБЛИЦИ И ЊИХОВИ КВАЛИТЕТИ	Подстицати ученике да гледају и уочавају природу али и урбану околину око себе како би самостално дошли до сазнања шта је цело, а шта је део нечега неког предмета, шта је високо а шта ниско, шта је светло или тамно, додиром меко-тврдо, глатко-храпаво и сл. Ученици ће за своје задатке користити технике цртања графитном оловком, технику темпере, акварела и воштаног пастела.	- комуникација на матерњем језику
2. ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ	Разговор са ученицима о простору, шта је лево а шта десно, горе-доле (нпр. птице су горе, ми смо доле). Шта видимо да се налази горе када смо у отвореном простору, а шта када смо у затвореном. Шта видимо горе и доле када смо на улици, аутобуској станици, шта је лево а шта десно и да ли бисмо то што видимо могли и да нацртамо, насликамо и урадимо глином или можда неким другим материјалом. И овај задатак може да се реши цртачком, сликарском и вајарском техником.	- математичка писменост - култура изражавања
3. ВРЕМЕНСКИ И ПРОСТОРНИ НИЗОВИ	Са ученицима треба разговарати о цртаним филмовима и стрипу како би се развијао критички однос према истим, јер нису сви цртани филмови који деца гледају за децу. Уз елементарно објашњење техника цртања (око 25 цртежа у секунди цртаног филма и стрипа), треба им предложити да сами на површини папира слободном руком извуку правоугаонике и да у тим правоугаоницима у низу цртежом испричају неки свој садржај-причу у вези са личним доживљајем. Цртачке, сликарске технике, а могу се користити и вајарске технике у смислу сачињавања неких фигура којима ће ученици саопштити неку анимацију, то могу бити цртежи у низу, ученици могу да сачињавају и мрље у низу, које могу настати сасвим спонтано у дечјем раду. С једне стране, може се поћи од текста, а са друге може се кренути од мрља које би начинили на неком већем формату папира па их касније сећи, колажирати у низу. Гледајући у мрље које се налазе у низу, могу сачинити неку своју нову причу	- учење како се учи - решавање проблема

4. СВЕТЛО И СЕНКА	У појам СВЕТЛОСТ И СЕНКА ученике уводимо тако што одредимо сенку помоћу природне светлости (нпр. сунчан дан, облик и дужина сенке неког предмета па и самог детета које је осветљено природном светлошћу) и помоћу вештачке светлости (Графоскоп усмерен према групи ученика уз у позадини постављен натрон папир или пак-папир. Појавиће се сенке које могу бити опцртане, преклопљене па касније од стране ученика пастелним бојама попуњене). Овакав рад може да се ради са целим одељењем, може са групом, али и појединачно. На фотокопијама или репродукцијама грађевинских објеката или споменика културе ученици могу да опцртавају осветљене делове објеката али и оне делове који су у сенци. На тај начин ученицима постепено доводимо до вести културно-уметничко наслеђе. Користе се комбинована техника, цртачке технике, сликарске и вајарске, као и дидактичка средства-графоскоп, репродукције уметничких дела или фотокопије неких објеката.	- међуљудска и грађанска компетенција - развијање код ученика смисла за спајање различитих облика и материјала и предмета како би добили нову, занимљиву целину, и то посматрањем и прикупљањем материјала и предмета из непосредног окружења
5. ТАКТИЛНОСТ	Наводи ученике на тактилни опажај, на опажај путем додира. Захваљујући тим искуствима, ученику ће касније бити довољно да визуелно препознаје карактеристике предмета. Користимо цртачке, сликарске, вајарске технике .	
6. ИЗГЛЕД УПОТРЕБНИХ ПРЕДМЕТА	Дизајн – С обзиром на то да су деца свакодневно окружена предметима који су обликовани по ергономским, принципима за одрасле, сем у вртићима, где се налазе поједини предмети прилагођени дечијем узрасту, сматра се да нам је обавеза да деци доводимо до свести да су све те предмете које употребљавамо сачинили неки људи који се баве дизајном. Дизајн поред ликовних вредности, собом носи и сазнања о корисности и прилагођености тих предмета за њихово што боље и лакше коришћење. У пракси се показало да и ученици са задовољством могу да сачине неке предмете. На пример, на белим мајицама могу воштаним пастелима да цртају цртеже по својој жељи, које касније са весељем могу да обуку, јер су и сами нешто сачинили. На кошуљама могу да лепе, по принципу колажа, комадиће крпица и у коначном исходу, сами су се појавили као пројектанти употребних предмета. Користе се цртачке, сликарске технике, технике колажа и комбиноване технике. Организујемо радионицу израде накита где ученици самостално израђују накит од различитих материјала као и посету старим занатима (кројачке радње, бомбонџија, јорганџија...).	

7. ПРЕОБЛИКОВАЊЕ МАТЕРИЈАЛА	Појам спајање или везивање је врло садржајан из аспекта трагања за свим облицима везивања које човек користи у непосредној околини. Закопчавање као везивање, што је симбол мануфактуре, рајфершлус, као везивање што је симбол индустрије, зидање као везивање, лепљење као везивање, закивање као везивање, варење као везивање, ткање као везивање, шивење као везивање... Све шта човек чини, има карактер везивања. У природи је то рашћење, на пример лист на грани није везан, он је израстао итд. Битно је наводити ученике да опажају такве појаве у непосредној околини, а оно што треба да учине, нпр. прошнирати два облика свеже глине, везивати глину саргијом, канапом и томе слично. Вајарске и комбиноване технике. Глина, канап, тканина, мека жица, штапићи обрађени и необрађени и сл.	
8. КРЕТАЊЕ ОБЛИКА У ПРОСТОРУ	Како су деца по својој природи све време у покрету, уверени смо да им је могуће објашњавати не само њихово кретање, већ и кретање облика у природи. На пример, опажање кретања лишћа на дрвећу (бреза, платан, шљива, храст и све што чини њихово окружење у природи). Као супротност кретању, треба их наводити да опажају статичне облике у природи, нпр. кућу, школу, аутобуску станицу. Ученици представљају кретање на часу ликовног тако што цртају геометријске моделе, затим их секу, нижу на канап, па кад све то окаче на положени штап у простору десиће се неко кретање. Комбинована техника, цртачке и сликарске технике. Папир, маказе, дрвени штапићи, лепак, канап, конач, конструкција старих кишобрана.	
9. СВЕТЛОСТ	У циљу континуитета сазнање о појму светлости треба наставити са играма светла и сенке ослањајући се на садржаје које су ученици учили у првом разреду. То је учињено због обиља могућности креативног трагања и ученика и наставника с једне стране, а с друге, утемељивања знања о значају светлости у природи као једног од значајних услова живота. Организовати позориште сенки. Комбинована техника, цртачке технике, сликарске и вајарске технике.	- развијање толеранције и сарадње
10. АМБИЈЕНТ – СЦЕНСКИ ПРОСТОР	У учионици може да се начини сцена неког амбијента, и то оног амбијента за који се ученици одреде у разговору са наставником. Како је реч о целини програма која нуди повезивање садржаја са књижевношћу, физичким васпитањем, светом око нас, другим речима, сви садржаји који се савладавају на овом узрасту могу да буду уведени у реализацију оваквог задатка. Користећи цртачке, сликарске, вајарске, комбиноване технике, ученици	

	израђују маске, костиме и организују сцену. Томе претходи посета позоришту и упознавање са елементима који су потребни за извођење једне представе. Меке оловке, темпера боје, глина, пластелин, папир, картон, разни други материјали.	
11. ЛЕПО ПИСАЊЕ СА КАЛИГРАФИЈОМ	Писање ћириличких и латиничких слова. Повезивање слова у речи. Повлачење уских, косих, правих и положених линија. Повлачење отворених и затворених линија. Писање слова упоредо са учењем абецете. Посета Народној библиотеци и упознавање са старим рукописима.	- развијање сензибилитета за лепо писање
12. КОНТРАСТ	Свугде у нашој околини можемо уочити контраст. На пример, природни и вештачки облици. Ноћ, дан, једнобојан, вишебојан, обрађен, необрађен, прав, крив, светло, сенка и сл. Цртачке, сликарске, вајарске, комбиноване технике.	
13. ЗНАКОВИ И СИМБОЛИ	Пракса је показала да је погрешно на почетку часа показивати знаке било које врсте, јер ученици имају визуелно памћење кад желе да имитирају већ виђене знаке. Један од начина за учениково креативно стварање је да на свом папиру наслика неколико мрља, па тек онда, у некој од наредних фаза, да тражимо повезивање тих мрља у неки његов знак, када он може имати своје тумачење нечега, само њему својственог. Не морају то само да буду мрље, то могу бити тачке, линије и неки други облици, од било ког материјала, од којих се може поћи у свет промишљања са ознаком самосвојне ученикове креативности. Цртање, сликање, вајање, комбиноване технике	- развијање осећања припадања у групи
14. КЛУАЖ	У овом задатку ученици треба да прикупе отпадну амбалажу, да по својој вољи начине композицију лепљењем на неку картонску подлогу и када све то заврше, да бисмо се ослободили сугерирања досадашње функције тих предмета, таква композиција треба да буде премазана белом бојом. Још један од начина јесте да се преко тако организоване композиције постави газа, преко које се такође, пређе белим акрилом. После сушења, добијају се нови облици, нове светлинске вредности, које дају нове шансе за даља дограђивања цртања или сликања према учениковој жељи. Облику смо променили значење. Комбиноване технике, сликарске, цртачке и вајарске технике.	
15. ЗАМИШЉАЊА	У овом задатку треба трагати за асоцијацијама ученика. Једна реч може да буде повод. Учитељ може питати ученика о чему размишља када кажемо дрво. Сваки ученик ће имати своју причу о том појму. Или, на пример, ако нађемо неку стару фотографију, можемо питати о чему размишљају док гледају у	

	<p>фотографију. Ако прочитамо неки текст, примерен узрасним могућностима ученика, који такође, може да буде повод за разговор, и појединачна тумачења и решења ученика у ликовном раду, већ смо нешто успели. Шта је то што смо успели? Успели смо, прво у различитостима тема, а задржаћемо и даље наш захтев, да поред трагања за dobrim процесима рада, имамо и примерене резултате у свим ликовним техникама. Учитељ ће захваљујући својој инвентивности, пронаћи праве начине мотивисања ученика за ову врсту слободнијег рада, али не слободних тема, кад ће понављати нека своја претходна искуства у виду схема и шаблона.</p> <p>Цртачке, сликарске, вајарске, комбиноване технике.</p>	
<p>16. КОРИШЋЕЊЕ РАЗНИХ МАТЕРИЈАЛА ЗА КОМПОНОВАЊЕ</p>	<p>Користимо традиционалне технике које зовемо медијумима, али исто тако можемо да примењујемо друге савремене материјале-проширене медијуме.</p>	
<p>17. КОМПОЗИЦИЈА И ПОКРЕТ У КОМПОЗИЦИЈИ</p>	<p>Полазећи од објашњавања основног појма композиције, улазимо и у подпојам покрет у композицији, што на том узрасту собом носи и читав низ сложенијих питања, која су започета у другом разреду, а везана су за кретање облика у простору. Када се узме у обзир физичко кретање у непосредном окружењу, пре свега мислимо на природу, кретање лишћа на дрвећу, грана, али исто тако и кретање људи у простору, са свим средствима које људи користе за кретање, ученике уводимо у процесе опажања кретања, самим тим и разумевања условљености кретања и да то све може да чини неку композицију по личном избору. Треба дати ученицима прилику да начине тај избор. Дакле, све може да буде композиција. Уколико бисмо применили неке технике, на пример, Дирерово прозорче, а и сами смо у прилици да посведочимо искуствено да прозорско окно, као оквир, одређује сегменте посматране природе као ликовни призор, насловићемо то као композиција. Уједно, биће то прилика да упознајемо ученике у оној сфери када имамо право да их научимо да постоје различити материјали за цртање, сликање, вајање, али и проширене медијуме. Када смо поменули цртање и цртачке технике, корисно је научити децу да постоје разни цртачки материјали и да су најбољи оловке са меким графитним улошком, са ознаком Б, природни угљен, али исто тако суви и воштани пастел. Пастел може да буде и у сфери сликарских техника, зависно од начина</p>	

	<p>коришћења материјала. У школи се најчешће користи темпера као сликарска техника, али се ради и акварел. Неће сметати, међутим, ако говорећи о неком уметничком делу, кажемо ученицима и нешто о карактеристикама уланог сликарства или неког другог начина сликања. Говорећи о техникама, сматра се да децу треба да научимо техникама сликања, цртања и вајања, а да начине коришћења техника оставимо сваком ученику као избор. Од вајарских материјала у школама користи се глина, врло често и пластелин. Глина се сматра најпримеренијим материјалом и ученике треба научити својствима глине и начинима припремања глине за сачињавање тродимензионалних облика. Када се говори о проширеним медијумима који се могу урадити у виду колажа, деколажа, асамблажа и кроз процесе перформанса, ученици могу да схвате да заправо све што има карактер отпадних материјала, променом значења тих материјала, улази у сфере стваралаштва. Да би рад био успешан, у процесу мотивисања ученика не треба запоставити повезивање њихових знања и искустава из других области.</p>	
18. ОРНАМЕНТИКА	<p>Објашњавање појма орнамент може почети разговором да би га ученици препознали у непосредном окружењу. Уколико то не успе, може се показати нека репродукција везана за уметничко и етнографско наслеђе из непосредног социокултурног миљеа. Из тога ће произаћи и увиђање да су људи имали потребу од праисторије до данас, да попуњавају и украшавају, условно говорећи, неке празне просторе, који су у коначном исходу означени као орнамент. Остаје питање како ће ученици сами сачинити свој орнамент. Неповољно је да прецртавају орнаменте, али могу сами изградити неку орнаменталну форму, коју ће постављати у односу на раван, према неком само њима знаном ритму. Не треба пропустити прилику да се ритам појављује и у виду розете, и у виду фриза. Орнаменталне форме могу да се раде у свим техникама.</p>	
19. ПРОСТОР	<p>Аутоматски начин цртања, субјективно осећање простора, илузија простора, линије, површине, облици и боје у простору, шаљиви простор. Појмови: простор, илузија простора.</p>	
20. ПЛАКАТ, БИЛБОРД, РЕКЛАМА	<p>Наше шире окружење испуњено је информацијама које се упућују путем плаката, у последње време билбордима, а посебно рекламама које не заобилазе ни децу, иако су упућене одраслима. Такве рекламе су и визуелне</p>	

	комуникације, врло агресивне, па се поставља питање и критичког односа према њима, јер су засноване на профиту и маркетингу појединих фирми које су заинтересоване за комуникацију са потрошачима. За ученике је врло сложено такво иконичко тумачење билборда, али исто тако је сложена уопштена комуникација путем плаката. Из свих тих разлога, ученици треба да дођу до једног нивоа информација образовног карактера, али не сме да се пропусти прилика да они и сами покушају комуникацију путем ликовних решења у виду плаката. Таква решења, после једне озбиљне припреме у дијалогу са ученицима, могу да буду остварена у свим предвиђеним ликовним техникама, а у складу са узрасним могућностима ученика.	
21. КОЛАЖ, ФРОТАЖ, ДЕКОЛАЖ И АСАМБЛАЖ	Израђују радове применом сликарске технике колаж, фротаж, деколаж и асамблаж. Компонује апстрактане облике у простору према положеној, косој или усправној линији и организује тродимензионалне облике у простору и на равни.	
22. ВЕЗИВАЊЕ ОБЛИКА		
23. СЛИКАРСКИ МАТЕРИЈАЛИ И ТЕХНИКЕ	Сликају користећи сликарске технике, акварел, темпера и гваш.	
24. ОСНОВНЕ И ИЗВЕДЕНЕ БОЈЕ	На основу елементарног знања о карактеристикама боја умешно при сликању користе и основне и изведене боје.	
25. ЛИНИЈА, ПОВРШИНА, ВОЛУМЕН, БОЈА, ПРОСТОР	Цртају али и раде у глини чиме се на најбољи начи развија моторика.	
26. АМБИЈЕНТ	Осмишљавају решења за израду маски, а потом их и израђују. Осмишљавају и израђују сцену, костиме. Осмишљаваја и предлажу кореографију и музику.	
Показатељи за процењивање степена успешности развијања	Практичан рад ученици изводе индивидуално, у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје ликовне идеје у складу са ликовним задатком. Након завршених радова врши се процењивање успешности заједно са ученицима.	

компетенција код ученика			
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Математика (геометрија) Српски језик (писмо ћирилица и латиница, приче, песме) Природа и друштво (симболи, грб, застава, рељеф, кретање) Музичка култура (музика са темом годишњих доба) Народна традиција (посете: Народна библиотека, Етнографски музеј) Чувари природе (екологија, рециклажа) Грађанско васпитање (права и обавезе) Рука у тесту (експерименти са разним материјалима) Од играчке до рачунара (презентације, скупљање информација, интерактивне игре)</p>		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МУЗИЧКА КУЛТУРА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Певање Свирање	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Певање песама различитог садржаја и расположења, традиционалне и уметничке музике по слуху и из нотног текста, примерене гласовним могућностима и узрасту ученика. ▪ Певање и извођење музичких игара. ▪ Певање и свирање наменских песама. ▪ Усвајање музичког писма и музичког речника разноликим ритмичким и мелодијским вежбањима. ▪ Свирање пратње за бројалице, песме, игре на ритмичким дечијим инструментима. ▪ Савладавање тонске висине на мелодијским инструментима. ▪ Свирање песама на мелодијским инструментима. ▪ На основу искуства у извођењу музике, препознати и свирати делове песама. 	<ul style="list-style-type: none"> - комуникација на матерњем језику - међуљудска и грађанска компетенција - учење како се учи - културно изражавање - математичка писменост - учење како се учи - решавање проблема
2. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Слушање вокално – инструменталних композиција за децу и кратких инструменталних композиција различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких игара. ▪ Слушање народних песама и игара. 	<ul style="list-style-type: none"> - међуљудска и грађанска компетенција
3. СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Креирање ритмичке и звучне пратње за бројалице, песме, приче, стихове, музичке игре, користећи при том различите изворе звука. ▪ Креирање покрета уз музику коју певају или слушају. ▪ Смишљање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије. ▪ Импровизација мелодије на задани текст. ▪ Импровизовање дијалога на на дечијим инструментима. 	<ul style="list-style-type: none"> - решавање проблема
4. СВИРАЊЕ		

5. МУЗИЧКЕ ИГРЕ			
6. ДЕЧЈЕ СТВАРАЛАШТВО			
7. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО			
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Усвајање и коришћење музичког писма и музичког речника ▪ Индивидуално певање и свирање научених песама ▪ Певање и свирање у групи ▪ Учествовање у музичким играма ▪ Учествовање у активностима у вези са слушањем музике ▪ Учествовање у стварању музике 		
Корелација , веза унутар предмета и са другим предметима	српски језик, математика, ликовна култура, музичка култура, природа и друштво, изборни предмети		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације
	Певање и свирање песама	српски језик, природа и друштво, ликовна култура	Поједине песме и игре са следећим садржајима (ученици и школа, годишња доба, породица, празници и обичаји, завичај и домовина, природа и околина, животиње, биљке...) Обрадити активностима предвиђеним за више наставних предмета (певање, свирање, слушање, стварање, разговор, писање, цртање, гледање видео материјала, сликање, вајање, покрети, посете културним установама, такмичења...)
	Певање и извођење музичких игара	српски језик, физичко васпитање	
	Слушање музике	српски језик, природа и друштво, ликовна култура	
	Стварање музике	српски језик, физичко васпитање	

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. ХОДАЊЕ И ТРЧАЊЕ	<p>Различити облици ходања и трчања уз правилно држање тела: брзо-полако на предњем и задњем делу стопала; са високим подизањем колена; забацивањем ногу назад; са променом ритма и темпа; кретање кратким и дугим корацима; на прстима и петама уз узручење са истезањем тела; (користити обележене линије на спортским теренима са и без препрека-палице и вијаче поређане на једном делу сале или спољних терена).</p> <p>Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку; укрштањем ногу и уназад из различитог положаја (седећи, лежећи, чучећи). Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат. Ходање и трчање напред и назад на различитим деловима стопала са променом правца кретања, са променом темпа у комбинацији са чучњевима; игре са различитим облицима ходања и трчања (<i>Ледени чикица, змурке, хваталице</i>); брзо трчање на 30 метара; трчање на 40 метара уз промену темпа и правца кретања; брзо трчање на 40 метара са поласком из високог положаја и чучња; рад на техници трчања у месту и у кретању; трчање краћим и дужим кораком; техника високог и ниског старта; спринт на деоницама од 50 метара; штафетно трчање (стартови из различитог положаја); организовати игре са различитим облицима ходања и трчања.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - код ученика развијамо: вештину комуникације, сарадње, иницијативност, међусобно помагање, толеранција у групи, позитиван и такмичарски дух. - доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током рада - ученик уме да организује простор и управља временом - уважава саговорника, изражава ставове, мишљења и осећања. - ученик проналази и осмишљава могућа решења проблемске
2. СКАКАЊЕ И ПРЕСКАКАЊЕ	<p>Скокови и поскоци у месту, напред, назад, бочно, суножно, једноножно; прескакање реквизита поређаних на тлу (палице, вијаче, нацртане линије); скокови са једне на другу ногу; скок са окретом за 90⁰; наизменични поскоци (<i>Школице, Ластии</i>).</p> <p>Скок удаљ и скок увис; прескакање вијаче; прескакање реквизита поређаних у низу или кругу (канал, рупа); упор и одскок на шведску клупу; прескакање препрека различите висине и удаљености; прескакање вијаче у покрету са променом брзине, окретања и трчања; скок увис (прекорачном техником) и скок удаљ (згрчном техником) као и усавршавање ових техника.</p>	

3. БАЦАЊА И ХВАТАЊА	<p>Правилно хватање и бацање лоптице јачом и слабијом руком из места и у циљ (оквир од шведског сандука, обележени циљ на зиду...).</p> <p>Бацање лопте увис и после њеног одбијања од тло хватање обема рукама: уз цео окрет, после пљеска рукама, затварања очију, чучња, седа; вођење лопте у месту и ходању; додавање лопте у паровима, у месту, са груди и изнад главе; гађање лоптом у импровизовани кош или гол једном и са обе руке.</p> <p>Вођење лопте са једном и другом руком; вођење у месту и трчању; бацање лоптице у покретан циљ; бацање медицинки једном или обема рукама: са рамена, преко главе.</p>	<p>ситуације.</p> <p>- разуме значај правилне исхране у очувању здравља</p>
4. ВИШЕЊА, УПОРИ И ПЕЊАЊА	<p>Пењање уз рипстол, лестве, ниске справе (шведски сандук, клупа); пењање и спуштање на и са различитих справа; пењање уз мотку 1, 5 метар од дохватне висине; пењање уз стабло.</p> <p>Вис активни на свим справама на којима се може извести; издржај у вису на дохватном вратилу помицање рукама правим и згрченим ногама.</p> <p>Упор активни на свим справама на којима се може извести; клек, усправ без помоћи руку; клек суножни на струњаче; клек једноножни, усправ; четвороножно кретање у упору чучењем, лицем и леђима ка тлу; из чучња малим одразом доскок прво на руке а затим на стопала у упор чучећи (<i>Жабљи поскоци</i>); повањка на леђима; став на лопатицама (<i>Свећа</i>); поваљка низ косу површину (на рипстолу окачене шведске клупе и прекривене струњачама); колут напред из чучња у чучањ.</p>	
5. ВЕЖБЕ УПОРОМ	<p>Вежбе упором рукама: боком поред шведске клупе, упор и суножним одскоком наскок у упор чучећи; прескакање клупе; доскок на обе или једну ногу; маказице изнад клупе.</p>	
6. ВЕЖБЕ РАВНОТЕЖЕ	<p>Ходање по линији напред, назад, са стране са правилним постављањем стопала и различитим положајем руку (о бок, одручење, узручење); ходање по широком делу шведске клупе или ниској греди, чучањ, саскок, усправ, окрет за 180°; лагано трчање по широком делу шведске клупе или ниској греди; на тлу и греди изводити <i>малу вагу</i>, окрет у чучњу за 90°; организовати такмичења са задатом комбинацијом; (књиге на глави, преносити предмете са једног места на друго, лоптице у кашикама, вода у пластичним чашама а да се не проспе или испадне); наскок: кораком, левом или десном ногом на почетак греде.</p>	
7. ВЕЖБЕ	<p>Дизање и ношење предмета на различите начине: испод руке, на рамену, на</p>	

РЕКВИЗИТИМА	глави уз придржавање рукама. Вежбе обликовања са палицама, тракама, вијачама, обручима, чуњевима, лоптицама; елементарне игре са реквизитима; штафета; игре лоптом;	
8. РИТМИЧКЕ ВЕЖБЕ И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ	Имитирање животиња, биљака, предмета, јунака из прича и цртаних филмова, догађаја и доживљаја помоћу пантомиме уз музичку и ритмичку пратњу. Ритмичко ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз плесак и одговарајућу музичку пратњу; галоп напред и странце; дечји поскоци. Сачинити композицију са музичком пратњом од научених елемената; естетско обликовање тела једноставним покретима руку, трупа и ногу; окретање обруча око струка и руке; вођење обруча напред, назад, у паровима; плесне једноставне кореографије по избору наставника (<i>Ја посејох лан, Ми смо деца весела, Савила се бела лоза винова, Српско коло</i>); скокови: маказице, мачји скок ; окрет за 180 ⁰ и 360 ⁰ ослонцем на једној или две ноге; припрема за валцер.	
9. ВЕЖБЕ НА ТЛУ	Ваљање, љуљање у седу; колут напред уз помоћ; упор чућећи, померањем руку напред, упор лежећи за рукама; из лежања на леђима и рукама у узручењу, лећи потрбушке; колут напред до чучња; два повезана колута напред; (после колутава обавезно урадити неколико вежби за јачање мишића леђа); колут напред са пруженим телом; колут напред преко медицинке; колут назад из чучња у чучањ; свећа, мала вага и припрема за став о шакама; летећи колут; мост заклоном и усклон уз помоћ. Организовати мале полигоне и одељењско такмичење.	
10. АТЛЕТИКА	Садржаји атлетике се реализују кроз наставне области: ходање и трчање, скакање и прескакање, бацање и хватање уз допуну ; деоницу од 40 метара поделити на четири дела, полазак из усправног положаја са малим нагибом у правцу трчања: првих 10 метара лагано претрчати са подизањем предножно погрчене ноге и опружање колена одразне ноге, других 10 метара претрчати преко поређаних препрека, следећих 10 метара брзо трчање и последњих лагано трчање и иза циљне линије меко заустављање; савлађивање брзог трчања кроз убрзања (2 до 3 убрзања на 30 до 40 метара); техника високог и ниског старта; развој издржљивости наизменично трчање и ходање. Скок увис и скок удаљ усавршавање техника. Штафетно трчање; игре, деонице од 20 метара са додиром (рука додирне раме, леђа, руку).	

11. ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ	<p>Вежбе на тлу допунити колutom назад и ставом на лопатицама диференцирано према способностима ученика.</p> <p>Вежбе на справама: припрема за прескок козлића; жабљи скокови и скокови у дубину (са справа); суножни одскок и доскок на повишену површину; узастопни поскоци на даску уз помагаче; са неколико корака залета; узмак корацима уз косу површину до упора стражњег; наскок лицем према клупи; искористити све справе на којима се могу извести вежбе у вису и упору; разношка преко козлића 110 центиметара.</p>	
12. РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ	<p>Еластично и меко ходање и трчање; естетско обликовање тела; окрети; скокови; вијача галоп и повезати са већ наученим елементима; кола и плесови по избору наставника; повезати различите покрете руку, трупа и ногу у комплекс вежби обликовања.</p>	
13. ОСНОВИ СПОРТСКИХ ИГАРА	<p>Рукомет: држање лопте; додавање и хватање у пару једном руком у месту; у тројкама, два ученика, један иза другог, са једне стране и један са лоптом на супротној страни 3 до 4 метара удаљености; шутирање из места; вођење лопте у месту и кретању; скок шут; тактика у одбрани и нападу; игра са коришћењем научених елемената 3:3.</p> <p>Кошарка: подизање лопте са пода, са две руке и заузимање радног положаја тела; прихватање лопте из руке у руку; кружење лопте око кукова, ногу, главе; потискивати лопту са две руке; додавање и хватање са две руке, са краћег одстојања; пивотирање са лоптом; вођење лопте у месту и кретању и заустављање са пивотирањем; шутирање из места, са и без коришћења табле; жонглирање; двокорак; основа тактике у одбрани и нападу; игра 3:3 уз коришћење научених елемената.</p> <p>Оdboјка: основни став у месту са положајем руку за одбијање, изнад главе и подлактицама, у кретању (напред, назад, бочно) и са заустављањем; у месту: ученик подбаци себи лопту изнад главе, заузме основни став и прими је без одбијања; иста вежба са одбијањем изнад главе; рад у пару један другоме подбацују лопту, сервис преко ластиша; додавање преко главе и бочно; игра 1:1 и 2:2 са наученим елементима.</p> <p>Фудбал: вођење лопте праволинијско и са променом правца; примање и додавање лопте различитим деловима стопала; шутирање; одузимање лопте; игра са основним правилима за мали фудбал.</p>	

<p>14. ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ</p>	<p>Организовати такмичења између одељења из све четири игре.</p>		
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Праћење и вредновање рада ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године на основу јединствене методологије која предвиђа:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Стање моторичке способности (брзина, скокови, издржљивост, координација, равнотежа, снага) ▪ Стање здравља и хигијенских навика (висина, тежина, држање тела, хигијена) ▪ Ниво савладаности моторних знања, умења и навика и однос према раду ▪ Организовање приредби током године ▪ Пролећни и јесењи крос ▪ Маратон ▪ Корективно педагошки рад ▪ Систематски прегледи ▪ Школска такмичења у спортским и елементарним играма, као и школске олимпијаде 		
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Природа и друштво: <i>Друг и ја</i> (правила игре, извођење игре уз поштовање правила и улога); <i>Моја школа и ја</i> (просторије у школи, сала за физичко, школско двориште); <i>Здравље и ја</i> (значај извођења физичких вежби за здравље човека); <i>Очување средине</i> (еколошко васпитање); <i>Било је некад</i> (народна кола)</p> <p>Математика: <i>Оријентација у простору</i>; <i>Просторне релације и смерови кретања</i> (већи-мањи, дебљи-тањи); <i>Облици у простору</i> (лопта, шведски сандук, чуњеви, обручеви); <i>Скупови</i>; <i>Мерење</i> (дужина корацима); <i>Дуж</i> (изломљене линије, трчање праволинијски, цик-цак и у круг); <i>Множење и дељење</i> (две, четири екипе); <i>Правоугаоник</i> (терен); <i>Мере за време</i> (брзина); <i>Кружна линија и круг</i></p> <p>Музичка култура: <i>Музичке игре</i>, <i>Плесни кораци и једноставне кореографије</i>; <i>Законитости ритма и темпа</i>; <i>Народно и уметничко музичко стваралаштво</i></p> <p>Народна традиција: <i>Игре и кола</i></p>		
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема</p>	<p>веза са предметима</p>	<p>начин реализације</p>

--	--	--	--

5. Програм обавезних и изборних наставних предмета

5. 2. Програм изборних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање

ПРОГРАМ ИЗБОРНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ВЕРСКА НАСТАВА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. БОГ ЈЕ ЗАЈЕДНИЦА ЛИЧНОСТИ ОЦА, СИНА И СВЕТОГ ДУХА (биће као заједница, као љубав)	Припрема ученике да прихвате да је постојање израз заједнице. Зато у настави треба користити она дечја искуства која на ово указују. То се може остварити кроз приче, цртеже које ће деца сама нацртати и на којима ће увек бити представљена бића у односу, преко дружења и таквих врста игара које ће указивати на заједницу са другим као основу постојања. Да би се избегла опасност од схватања да свака врста заједнице може бити основ истинског постојања, треба увек истицати литургијску заједницу као једину истиниту, јер се у њој остварује заједница са Богом у Христу.	- комуникација на матерњем језику - учење како се учи - међуљудска и грађанска компетенција - културно изражавање - решавање проблема - еколошка компетенција
2. ЦРКВА ЈЕ ЗАЈЕДНИЦА СВИХ ЉУДИ И ЦЕЛЕ ПРИРОДЕ КРОЗ ХРИСТА СА БОГОМ	Да се код ученика развије свест да је Бог заједница личности и да се открива свету преко литургијске заједнице људи. Овај циљ треба остварити, пре свега, преко учениковог конкретног упознавања са Литургијом и њеном структуром. Тиме се постиже неколико елемената који су од пресудне важности за правилно схватање и усвајање хришћанске вере: <ul style="list-style-type: none"> ▪ да је Бог заједница конкретних личности: Оца, Сина и Светог Духа ▪ да Бог није идеја и апстрактан појам, већ жива личност, који је постао човек и зато се среће преко човека у Литургији ▪ да богољубље истовремено значи човекољубље. 	
3. СТРУКТУРА ЛИТУРГИЈЕ – ЦРКВЕ (епископ, свештеници, ђакони и народ)	Да ученици стекну знања о томе да постојање света има свој циљ. Тај циљ је есхатолошка као литургијска заједница: јединство; јединство свих створених бића међу собом и на крају с Богом, преко Богочовека Исуса Христа. Циљ због којег је све створено и и зашто је створено на овај начин, откривен нам је као Црква, односно као конкретна литургијска заједница. Овим се постижу врло важна знања, која ће бити потребна и у контексту каснијег упоређења овако виђене истине света с проблемом греха и смрти, односно у расветљавању питања колико литургијски начин постојања реално пружа одговор на проблем смрти.	

<p>4. СТВАРАЊЕ ЧОВЕКА НА КРАЈУ СВЕГА СТВОРЕНОГ ПО ИКОНИ И ПОДОБИЈУ БОЖИЈЕМ</p>	<p>Овим се постиже веома важан услов за даље разумевање хришћанске науке, а што се огледа у следећем:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Чињеницом да је Бог створио свет слободно, указујемо на то да је биће, тј. постојање природе, израз слободе једне личности, односно личности Бога. ▪ Будући да је Бог Отац створио свет из љубави, то значи да је свет Богу врло драг и да га је створио да буде вечан. Зато уништавање природе значи грех и мржњу према Творцу. ▪ Стварање света ни из чега, као скуп конкретних врста и бића која су раздвојена међу собом временски и просторно, указује да су створена бића друге природе у односу на Божанску и да су зато смртна по природи. Свет, зато што је створен ни из чега, не може постојати сам за себе, мимо заједнице са Богом. ▪ То што је Бог на крају створио човека по „икони и подобију Божијем“, указује на то да природа не може вечно да постоји без човека, тј. без личности, да је човек створен са циљем да он сједини сва бића међу собом и да их сједини са Богом тако што ће се сам сјединити са Њим. Човек је икона Божија и разликује се од свих других бића зато што је слободан. Истовремено, човек као личност, тј. у заједници слободе изражене као љубав према Богу, постаје и део Божије личности, а преко њега то постаје и читава природа. <p>За реализацију овог програма треба користити: дечја искуства која указују на то да кад нешто из љубави направимо, онда је то за нас најлепше; да нам је увек тешко када се растајемо од оног кога волимо, као и да када волимо неког, не примећујемо да нам нешто недостаје, тј. у тој личности као да је све садржано. Треба градити свест о томе да је вера човека у бесмртност основ целокупне људске прогресивне цивилизације</p>	
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Ученици раде индивидуално, у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са хришћанским васпитањем. Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.</p>	

<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Српски језик (текст <i>Два друга</i>, Лав Толстој – прича је поучна и говори о лажном пријатељству „Намуци се познају јунаци“. Да ли је пријатељство само у добру.)</p> <p>Музичка култура (песма <i>Ој Бадњаче</i>, слушање музике)</p> <p>Свет око нас (<i>Нераскидива веза између живе и неживе природе – без чега не могу жива бића</i>. У односу на стечено знање о природи на овом и претходним часовима могуће је објаснити повезаност природе и њену закономерност што указује на Творца.)</p> <p>Природа и друштво (<i>Становништво Србије</i> – учи се да становништво Србије има разне националности, а Црква окупља све без обзира на нацију.)</p> <p>Ликовна култура (Изложбе поводом школске славе, Васкрса, Видовдана)</p>
---	--

ПРОГРАМ ИЗБОРНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. ОЛАКШАВАЊЕ ПРОЦЕСА АДАПТАЦИЈЕ НА ШКОЛСКУ СРЕДИНУ И ПОДСТИЦАЊЕ СОЦИЈАЛНЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ	Динамично смењивање разних видова активности и решења. Јасна артикулација циља активности и правила којих се сви придржавају. Охрабривање ученике да износе своје мишљење. Учење са другима и уз њихову помоћ. Рад у пару, групи. Размена у одељењу. Индивидуални рад.	- комуникација на матерњем језику - учење како се учи - међуљудска и грађанска компетенција - предузетништво - културно изражавање
2. ПОДСТИЦАЊЕ РАЗВОЈА САЗНАЊА О СЕБИ, О СОПСТВЕНИМ ОСЕЋАЊИМА И ПОТРЕБАМА, СВЕСТИ О ЛИЧНОМ ИДЕНТИТЕТУ И ОСОБЕНОСТИ, САМОПОШТОВАЊА И САМОПОУЗДАЊА И УВАЖАВАЊЕ ДРУГИХ	Помагање ученицима да формирају позитивну слику о себи, да стекну самопоуздање, да обогате своју личност и сазнање. Организовање активности дописивања, прикупљања помоћи, игра улога, пројеката. Као активност може се вршити анализа случаја. Ученици могу прибегавати дискусији, расправи, преговарању, дијалогу, интервјуу.	- решавање проблема - еколошка компетенција - дигитална компетенција
3. ИЗРАЖАВАЊЕ И КОМУНИКАЦИЈА ОСЕЋАЊА;	Кроз цртање и размену ученици артикулишу своје потребе. Осећања могу да препознају на основу покрета и израза лица. Могу се користити игре асоцијација, симболички прикази осећања, евоцирање извора осећања.	

<p>ПРОШИРИВАЊЕ ЗНАЊА И УМЕЊА ЗА РЕШАВАЊЕ ИНДИВУАЛНИХ ПРОБЛЕМА, УЧЕЊЕ ТЕХНИКА ЗА ПРЕВЛАДАВАЊЕ НЕПРИЈАТНИХ ЕМОЦИОНАЛНИХ СТАЊА; ДА ШТИТЕ И ОСТВАРУЈУ СВОЈЕ ПОТРЕБЕ НА НАЧИН КОЈИ НЕ УГРОЖАВА ДРУГЕ</p>	<p>Осећања се могу препознавати и кроз моделовање и игру улога.</p>	
<p>4. ПОДСТИЦАЊЕ ГРУПНОГ РАДА, ДОГОВАРАЊА И САРАДЊА СА ВРШЊАЦИМА И ОДРАСЛИМА</p>	<p>Кроз прављење заједничког цртежа ученици у малим групама уче да се договарају. Кроз игру слагалице ученици уче да сарађују.</p>	
<p>5. ПОДСТИЦАЊЕ СОЦИЈАЛНОГ САЗНАЊА, РАЗУМЕВАЊЕ И ПРИХВАТАЊЕ МЕЂУСОБНИХ РАЗЛИКА; УЧЕЊЕ ВИДОВА САМОПОТВРЂИВАЊА БЕЗ</p>	<p>Кроз игру улога и размену ученици уче да артикулишу појам пријатељства, Да препознају осећања и да нађу конструктиван начин да превазиђу негативна осећања. Кроз цртање и разговор могу превазилазити стереотипе.</p>	

<p>АГРЕСИВНО-СТИ И УЗ УВАЖАВАЊЕ ДРУГИХ; УОЧАВАЊЕ И ПРЕВАЗИЛА-ЖЕЊЕ СТЕРЕОТИПА ВЕЗАНИХ ЗА ПОЛ, УЗРАСТ, ИЗГЛЕД, ПОНАШАЊЕ, ПОРЕКЛО</p>		
<p>6. РАЗВИЈАЊЕ КОМУНИКАТИВНЕ СПОСОБНОСТИ, КОНСТРУКТИВНОГ РЕШАВАЊА СУКОБА СА ВРШЊАЦИМА И ОДРАСЛИМА; НЕНАСИЛНА КОМУНИКАЦИЈА</p>	<p>Кроз демонстрирање ефеката разлика у гледању и примању порука ученици уочавају изворе неспоразума, као и за истицање ефеката нејасног изражавања. Кроз игру улога и игру маште могу уочити ефекте негативних порука. Употребом технике активног слушања могу побољшати међусобну комуникацију. Примена „жирафећих ушију“ (осећајног слушања) у ситуацијама се саговорник изражава насилно.</p>	
<p>7. УПОЗНАВАЊЕ УЧЕНИКА СА ДЕЧЈИМ ПРАВИМА И ПОДСТИЦАЊЕ И ОСПОСОБЉАВАЊЕ УЧЕНИКА ЗА АКТИВНУ ПАРТИЦИПА-</p>	<p>Подстицати код ученика оне стилове понашања којима штите дечја/људска права. Користити <i>Буквар дечијих права</i>. Организовање игре улога из прича и игре опуштања.</p>	

<p>ЦИЈУ У ЖИВОТУ ШКОЛЕ</p>		
<p>8. ДЕЧИЈА ПРАВА СУ ЈЕДНАКА И УНИВЕРЗАЛНА ЗА СВЕ</p>	<p>Упознавање са Конвенцијом о правима детета. Ученици евоцирају ситуације у циљу бољег разумевања истих.</p>	
<p>9. ОСПОСОБЉАВАЊЕ УЧЕНИКА ДА УПОЗНАЈУ НЕПОСРЕДНО ДРУШТВЕНО ОКРУЖЕЊЕ И СОПСТВЕНО МЕСТО У ЊЕМУ И ДА АКТИВНО ДОПРИНЕСЕ РАЗВОЈУ ШКОЛЕ ПО МЕРИ ДЕТЕТА</p>	<p>Кроз цртање, размену и драматизацију ученици уче о видовима понашања који их могу ојачати или ослабити. Кроз игру могу јасно да артикулишу захтеве у вези са оним што би променили у школи.</p>	
<p>10. РАЗВИЈАЊЕ И НЕГОВАЊЕ ОСНОВНИХ ЉУДСКИХ ВРЕДНОСТИ</p>	<p>Кроз размену ученици уче да развијају и негују основне људске вредности и да су сарадња и подршка значајни у оснаживању сваког појединца.</p>	
<p>11. ПРИЈАТЕЉСТВО И МОРАЛНЕ ДИЛЕМЕ У ВЕЗИ СА ТИМ; РАЗВИЈАЊЕ ПОЈМА ПРИЈАТЕЉСТВА И МОРАЛНОГ РАСУЂИВАЊА</p>	<p>Кроз сукоб и усаглашавање ставова дефинисати појам пријатељства. Кроз размену мишљења разоткрити лаж и решавати моралне дилеме.</p>	

12. ПОЈЕДИНАЦ И ЗАЈЕДНИЦА; ПРАВИЛА КОЈА РЕГУЛИШУ ЖИВОТ У ЗАЈЕДНИЦИ; ПРАВА И ОДГОВОРНО- СТИ; ДОГОВАРАЊЕ	<p>Размена мишљења о правима и одговорности, као и о томе како превазићи сукобе. Размена о слободи избора у одлучивању, као и о томе чему правила, како настају, као и о последицама њиховог кршења. Планирање акције којом ће побољшати простор у коме бораве.</p>	
13. ЗАШТИТА ОД НАСИЉА; НЕНАСИЛНО РЕШАВАЊЕ СУКОБА	<p>Размена мишљења о томе како ненасилно решити сукоб потреба, о казнама, као и о насиљу у школи и како се од њега заштитити.</p>	
14. РАЗВИЈАЊЕ МОРАЛНОГ РАСУЂИВАЊА	<p>Кроз игру улога и цртање разрешити моралне дилеме.</p>	
15. РАЗВИЈАЊЕ ЕКОЛОШКЕ СВЕСТИ; БРИГЕ О ЖИВОТИЊАМА И БИЉКАМА; ЉУДСКО БИЋЕ ЈЕ ДЕО ЦЕЛОГ СВЕТА	<p>Организовање одлазака у природу, уређења школског дворишта, уређења учионице, неговања цвећа, израде новина, писања писама или предлога за новине, обраћања локалној управи, израде плаката.</p>	
16. ЗАЈЕДНО СТВАРАМО ДЕМОКРАТСКУ АТМОСФЕРУ У НАШЕМ РАЗРЕДУ, ШКОЛИ	<p>Заједничко осмишљавање и састављање правила понашања. Осмишљавање активности уколико се правила крше и уколико се правила поштују. Јасно истицање прописаних правила. Допуњавање правила или измене правила.</p>	

17. ЖИВИМО ДЕМОКРАТИЈУ, ДЕМОКРАТСКА АКЦИЈА	Јачање демократског односа у групи, одељењу и у школи може се одвијати кроз симулирање доношења одлука, симулирање међукултуралних односа. Драматизација, игра улога из прича, игре опуштања, олуја идеја су такође применљиви у оквиру оснаживања демократских односа.	
18. ЕВАЛУАЦИЈА	Евалуација рада, анализа пројеката, активности, сарадње и дружења, анализа случаја, дискусије, расправе, преговарање, дијалог, интервју. Power Point презентација за родитеље, ученике, локалну заједницу и запослене у школи.	
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученици раде индивидуално, у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са постављеним задатком. Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.	
Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима	Српски језик (игра улога, размена мишљења, драматизација, писање писма) Свет око нас/природа и друштво (Дечја права, права и обавезе, уређење учионице) Ликовна култура (цртање, сликање, вајање, израда плаката) Музичка култура (певање песама са погодном тематиком) Физичко васпитање (дечје игре) Чувари природе (Неговање биљака и одлазак у природу) Народна традиција (неговање међукултуралних односа) Од играчке до рачунара (Power Point презентација).	

ПРОГРАМ ИЗБОРНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЛЕПО ПИСАЊЕ	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. ОБЛИЦИ И ЊИХОВИ КВАЛИТЕТИ	Упознавати предмет путем основних информација о историји писмености. Подстицати ученике да посматрају природу и уочавају промене. Показати ученицима како могу да искористе материјал из околине за израду разних фигура. Усмеравати их на обликовање природног материјала. Усмеравати ученике на уредно и правилно повлачење линија и цртање на основу датих примера.	Ефикасно користи различите стратегије учења, прилагођава их природи градива; Разликује чињенице од интерпретација ставова, веровања и мишљења; На креативан начин користи језик и стил писања;
2. ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ	Учити и научити основне појмове везане за простор, као што су: <i>лево-десно, горе-доле, више-ниже, испред-иза, између, усправно-положено-косо, пуно-празно, отворено-затворено</i> . Анализирати кретање у простору и приказати га кроз цртање. Успоставља узрочно-последичне везе између односа у видном пољу и касније односа међу линијама приликом писања. Истраживање различитих трагова који остављају различити медији за писање.	Уме да пореди различите изворе података и да процењује њихову поузданост; Зна које податке може да добије од институција; Ученик проналази, осмишљава могућа решења проблемских ситуација; Вреднује алтернативне уметничке форме и изразе.
3. КОНТРАСТ	Понављати садржаје на основу усвојених информација и креативно осмишљених задатака. Разговарати о супротностима, сличностима и разликама. Правити корелацију са садржајима из <i>српског језика</i> (драматизација текста), <i>музичке културе</i> (извођење мелодије предметима из околине) и <i>ликовне културе</i> (употреба различитих ликовних средстава за сликање и моделирање).	Уме да пореди различите изворе података и да процењује њихову поузданост; Зна које податке може да добије од институција; Ученик проналази, осмишљава могућа решења проблемских ситуација; Вреднује алтернативне уметничке форме и изразе.
4. РАЗНЕ ВРСТЕ ЗНАКОВА И СИМБОЛА	Разговарати о знацима и симболима, њиховом значењу, настанку. Писати знакове и симболе кредом, воштаним пастелима, фломастерима, оловком. Користити различит прибор и подлоге за писање.	Уме да пореди различите изворе података и да процењује њихову поузданост; Зна које податке може да добије од институција; Ученик проналази, осмишљава могућа решења проблемских ситуација; Вреднује алтернативне уметничке форме и изразе.
5. ПИСАЊЕ	Упознавање са појмом <i>калиграфија</i> кроз презентацију дела записаних калиграфијом (Посета музеја и изложби.). Писати према калиграфским правилима. Користити перо, туш и разне врсте четкица. Преписивати и правилно обликовати слова и бројеве. Украшавати иницијале свог имена. (групни рад и рад у пару).	Уме да пореди различите изворе података и да процењује њихову поузданост; Зна које податке може да добије од институција; Ученик проналази, осмишљава могућа решења проблемских ситуација; Вреднује алтернативне уметничке форме и изразе.

<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Такмичење у лепом писању на нивоу разреда, изложбе, конкурси.</p>
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>српски језик, математика, ликовна култура, народна традиција, свет око нас, верска настава.</p>

ПРОГРАМ ИЗБОРНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. ПИТАЈ СВОЈУ БАКУ РАДОВИ И ПРАЗНИЦИ ЗИМСКИ ХЛЕБОВИ ПРОЛЕЋНО БИЉЕ	<p>Приступ учењу и настави: ТЕМАТСКО-ИНТЕГРИСАН (из више наставних предмета објединити једну тему).</p> <p>Кроз радионице са бакама, организовати изложбе дечјих радова на школским паноима, подстицати ученике да истражују и да уз помоћ наставника праве предмете од различитих материјала.</p> <p>Упознавање основних разлика између градског и сеоског начина живота, основних обичајно-обредних радњи везаних за те радове; обичајно-обредних радњи везаних за те празнике. Начин исхране и справљања домаће хране, печење хлеба, друштво ткаља.</p> <p>Стварање кутка <i>Народне традиције</i> у школи.</p>	<p>-међуљудска и грађанска компетенција</p> <p>-вештина комуникације</p> <p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p> <p>-вештина за живот у демократском друштву</p> <p>-естетска компетенција</p>
2. БИЉКЕ КУЋА	<p>АМБИЈЕНТАЛНО УЧЕЊЕ:</p> <p>Посета етно селима (Мионица, Моравски конаци, Мали Иђош), организовање излета у Београду и околини.</p> <p>Пећинци – Музеј хлеба</p> <p>Примена КОМПАРАТИВНЕ МЕТОДЕ (стављање традиције у ужи и шири контекст живота)</p> <p>Упознавање са структуром традиционалне куће у односу на пределе.</p> <p>Упознавање са народним обичајима, празницима, фолклором.</p>	
3. ЗАНАТИ	<p>АМБИЈЕНТАЛНО УЧЕЊЕ:</p> <p>Посета старим занатским радњама у Београду (лимар, бомбонџија, јорганџија, вуновлачар, шеширџија)</p> <p>Посета културно – историјским споменицима у Београду и околини.</p> <p>Посета радионицама у Етнографском и Педагошком музеју.</p> <p>Организовање дечијих изложби радова.</p> <p>Презентовање заната ђачких родитеља и посета њиховим радњама.</p> <p>Учествовање ученика у процесу израде разних производа.</p>	

	<p>Подстицање ученика да истражују и уз помоћ наставника праве презентације својих истраживања на тему: <i>Народне умотворине, Народна традиција у Срба...</i></p> <p>Радионице са прављењем накита.</p> <p>Прикупљање одбачених традиционалних предмета и прављење изложбе поводом Васкрса.</p> <p>Гледање старих филмова из XIX и XX века.</p> <p>Организовање књижевних вечери: <i>Заборављени обичаји, Школе некад и сада...</i></p> <p>Васкршњи концерт.</p>	
<p>4. ТРАДИЦИОНАЛНИ ОБЛИЦИ ТРАНСПОРТА И ТРАНСПОРТНИХ СРЕДСТАВА</p> <p>НАРОДНИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p> <p>НОСИОЦИ НАРОДНЕ ТРАДИЦИЈЕ</p>	<p>Посете: Музеј ПТТ-а, Музеј аутомобила, Историјски музеј, Музеј афричке уметности (поређење традиција)</p> <p>Радионице са родитељима који се баве филателијом, скупљањем старих разгледница и писама.</p> <p>Израда дејјих инструмената, као и старих традиционалних инструмената код Срба (посете радионицама које се баве израдом виолина).</p> <p><i>Дан здраве хране</i> (припремање традиционалних јела)</p> <p>Очување традиционалне културе и народне баштине, кроз гледање филмова о старим свадбеним обичајима, крштењима, испраћајима у војску итд.</p> <p>Израда кутка у школи као подсећање на традицију.</p>	
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Организовање приредби, изложби, квизова, Power Point презентација, позоришних представа и концерата</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>српски језик, свет око нас/природа и друштво, ликовна култура, музичка култура и физичко васпитање</p>	

ПРОГРАМ ИЗБОРНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РУКА У ТЕСТУ	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
<p>1. ВОДА 2. БИЉКЕ 3. ТОПЛОТА 4. ВАЗДУХ 5. СВЕТЛОСТ 6. ПОСМАТРАЊЕ ПРОМЕНА 7. ЗВУК 8. ЕЛЕКТРИЦИТЕТ И МАГНЕТИ 9. КРЕТАЊЕ 10. ГРАВИТАЦИЈА 11. СИЛА 12. ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА 13. ОСОБИНЕ ТЕЛА 14. ПРИТИСАК 15. ЕНЕРГИЈА 16. МАТЕРИЈАЛИ</p>	<p>ОТКРИВАЊЕ СВЕТА - упућује на непосредну активност деце при изучавању појава у природи и откривању света који их окружује. Основна идеја овог предмета је неговање, подстицање и развијање природне дечје радозналости и тражење одговора на питања ШТА, КАКО и ЗАШТО. Ученици се наводе да размишљају и развијају интелектуалну активност и вештине у процесу упознавања и разумевања појава у природи, да задовоље своју радозналост на различите начине: <i>посматрањем, истраживањем, кроз самосталну активност</i> и добро осмишљен поступак вођен од стране наставника, <i>размишљањем, уношењем малих промена и проверавањем њихових ефеката</i>. Практичан рад ученици изводе индивидуално, у пару или мањим групама. <u>Наставник води и усмерава ученике у раду, охрабрује их да постављају питања, истражују, дискутују и да кроз експерименте:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ сазнају о особинама, агрегатним стањима воде, о томе где се све вода налази и о њеној важности за жива бића ▪ сазнају о распрострањености, значају, особинама и улози биљака на Земљи ▪ сазнају о кретању, особинама ваздуха, његовом саставу, распрострањености и утицају на многе појаве у природи; о притиску ваздуха (атмосферски притисак) ▪ сазнају о утицају топлоте на тела, о ширењу и скупљању тела, о топлотним особинама тела (мењање агрегатних стања тела, проводљивост топлоте) ▪ сазнају о извору светлости, особинама светлости (боја неког тела зависи од његове природе и од светлости која на њега пада), кретању, брзини и одбијању светлости, њеном саставу, о особинама светлосних зрака ▪ произвођењем и посматрањем промена упознају се са тајнама природе, самостално откривају узроке и последице промена; преобликују 	<p>-зна да уочава и решава различите проблеме</p> <p>-познаје начине на које најбрже и најлакше учи и стално их побољшава.</p> <p>-зна која све знања поседује и како их може примењивати у свакодневном животу.</p> <p>-оспособљени за сарадњу са другима и тимски рад.</p> <p>-исказује своје интересе, радозналост и своје стваралачке могућности.</p> <p>-разумева појаве, процесе и односе у природи.</p>

<p>1. ВОДА 2. БИЉКЕ 3. ТОПЛОТА 4. ВАЗДУХ 5. СВЕТЛОСТ 6. ПОСМАТРАЊЕ ПРОМЕНА 7. ЗВУК 8. ЕЛЕКТРИЦИТЕТ И МАГНЕТИ 9. КРЕТАЊЕ 10. ГРАВИТАЦИЈА 11. СИЛА 12. ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА 13. ОСОБИНЕ ТЕЛА 14. ПРИТИСАК 15. ЕНЕРГИЈА 16. МАТЕРИЈАЛИ</p>	<p>материјале у друге форме</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ уочавају како настаје звук, простирању звука у ваздуху, о извору звука, оспособљавају се да разликују тонове од шумова, сазнају шта је бука и колико лоше утиче на људе; простирање звука кроз чврста, течна и гасовита тела и одбијање звука од сваке површине ▪ ученици производе статички електрицитет који није опасан; сазнају о опасности, особинама (невидљивост, снага) електрицитета; упознају се са телима од челика која привлаче предмете од гвожђа, упознају се са половима магнета (северни и јужни) и особинама одбијања и привлачења; да наелектрисањем тела добијају особину да привлаче друга, лакша тела ▪ препознају и оучавају сва кретања у природи (раст биљака, лет птице, ток реке), препознају мировања бића и предмета, кретање и мировање тела у односу на неко друго тело; ▪ уче да Земља привлачи све предмете због силе гравитације која је невидљива голим оком ▪ истражују деловање једног тела на друго (сила – њу не видимо, али њено деловање видимо), да би се тело покренуло и зауставило на њега мора да делује сила ▪ истражују о изворима струје (батерије, акумулатори, генератори итд.), о деловању електричне струје на магнете, њеном претварању у топлоту и способности да покреће разне уређаје; праве просте изворе струје; ▪ истражују особине тела (чврстина, боја, укус, мирис, густина, просторност, инертност) и њихове промене са и без утицаја човека ▪ истражују о притиску и његовој примени, како сила делује на неку површину, деловању атмосферског притиска ▪ закључују шта све поседује енергију и из чега се све енергија развија ▪ истражују особине материјала (проводљивост, растворљивост, промена боје, мириса, укуса, изгледа под утицајем различитих физичких и хемијских реакција) 	<p>-учествује у развоју своје животне средине и штити је.</p>
---	--	---

<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	

ПРОГРАМ ИЗБОРНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЧУВАРИ ПРИРОДЕ	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. ЖИВОТНА СРЕДИНА	<p>Посматрањем, препознавањем, праћењем, огледима, цртањем: промена воде, ваздуха, земљишта услед људског деловања, промена климе и годишњих доба, у школи, непосредном окружењу као и кроз истраживање, фотографисање, сакупљање доказа промена и организовање акција које афирмишу позитивне промене и смањују настајање негативних по живи свет. Упознавање са <i>Пермакултуром</i> – покретом у коме неки људи живе у хармонији са природом која им обезбеђује храну, соларну енергију, смештај, у којој постоји синтеза пољопривреде и иновативне технологије као и етичка синергија природе и људи који живе по принципима <i>Пермакултуре</i> и локалне заједнице (погледати филм о Њујорчанки која живи у џунгли Костарике <i>Чист и сиров начин живота</i>).</p> <p>Упознавање са радом <i>Центра за промоцију науке</i> у Београду кроз посете њиховим изложбама и учествовање на радионицама за децу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме концепт здравих услова живота - спреман је за активно учешће у заштити природе и природних ресурса - разуме значај рециклирања - препознаје ризичне факторе по здравље живог света, у неким супстанцама које се користе у храни и свакодневном животу
2. ПРИРОДНЕ ПОЈАВЕ И ПРОМЕНЕ У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ	<p>Кроз групни рад, прављење дневника, паноа, извођењем закључака на основу посматрања, праћења, промена на биљном и животињском свету у току године као и природних појава у различита дневна и годишња доба (листање, цветање, најавна лепог или лошег времена, кроз понашање инсеката, опадање лишћа, сеобе птица, кише у пролеће...); истраживање ланца исхране у непосредној околини или настави у природи, угрожености биљних и животињских врста локалне заједнице (нестанак врабаца у центру Београда; израда реферата о органским материјама које труну – природној рециклажи и животињама чистачима у природи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - уме у бази података на интернету да издвоји потребне информације и да их правилно протумачи и употреби
3. ЗАГАЂИВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	<p>Кроз гледање документарних филмова о загађеним рекама у којима нестају птице са нафтом залепљеним крилима и отроване опасним загађивачима воде, нафтом и њеним дериватима, детерџентима, проценом загађености ваздуха по изгледу лишцајева на излету у природи или настави у природи, разговором са људима који су наглуви од штетних последица буке (радници у фабрици</p>	<ul style="list-style-type: none"> - даје свој допринос заједници на конструктиван начин

	<p>флаша) као и стварање огледа у учионици који доказује да је бука и тихо листање књиге уколико велики број деце листа, или кроз игру препознавања звукова затворених очију (шкрипа столице, шуштање воде, дување у флашу са водом); упознавањем физичких загађивача – пластике, стакла, керамике; мото саморегулисаног учење ученика може увек да буде питање <i>А како би то могло да се реши?</i> Кроз ширење информација о разградивости и неразградивости материјала међу вршњацима и у локалној заједници и рационалном коришћењу природних богатстава као и кроз раздвајање отпада за рециклажу формирају се навике и развија одговорност према себи и животној средини и самостално објашњавају људска дејства на природу, развијају се креативност и истраживачка способност, логичко и критичко мишљење кроз програмирано учење, реферате, акције, посете ботаничкој башти, центрима за рециклажу, парковима, музејима, изложбама, сарадња са еколошким организацијама, коришћење стручне литературе, популарних часописа, интернета, прича старијих.</p>	
<p>4. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗДРАВЉА</p>	<p>Кроз вршњачко учење и истраживање, ученици у сарадњи са околином, доносе одлуке кроз групни рад, рад у пару, тематско планирање у сарадњи са локалном заједницом, о уређењу парка, прављењу путоказа за стазе здравља, прављењу кућица за птице, стазе за вожњу ролера, бицикла, постављању канти за смеће, збрињавању паса луталица; гледање филма <i>Ozy ozone</i>, анимираног филма <i>Woly</i>, емисије <i>Екологија</i> Бранка Коцкице, израду паноа о значају личне хигијене и простора, израду здравог јеловника; излете са планинарима и упознавање у природи са самониклим јестивим биљем, гљивама и лековитим травама, презентацију занимљивих садржаја са интернета: читање <i>Зелених новина</i>, Упознавање са радом <i>Чувара семена</i> – удружених противника генетски модификоване хране и чувара старих семена, играње еколошких игрица, слушање <i>Зеленог радија</i>, праћење рада Завода за заштиту Србије. Посету библиотеци и упознавање са књигама - <i>Еколошка историја света</i> Клајва Понтинга; прављење свог еко календара; ликовно-еколошке изложбе. Организација Трибине о излагању корисности и мерама опреза при сунчању. Прављење малих контејнера од кутија за бацање металног отпада, пластичног, стакленог, папирног. У школским условима је могуће направити школски врт, водене лупе, мале контејнере од кутија за бацање отпада од различитих</p>	

	материјала, металног, пластичног, стакленог, папирног као и користити материјале за рециклажу употребљене и отпадне (радионице лутака, робота, инсталација, еко-накита, слика, скулптура).		
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Уме да створи нове идеје и осмисли активности за њихово остварење ▪ Поседује вештину решавања проблема и критички процењује резултат ▪ Самопоуздан је, комуницира изражавајући јасно, мисли, саслуша друге, има став, разуме поруке, презентује, упоређује ▪ Има вештину кооперативног и интерактивног учења ▪ Има способност рефлексije – самопроцењивања свог рада и тражи повратне информације 		
Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима	свет око нас, српски језик, физичко и здравствено васпитање, наставни предмети који се односе на уметност.		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације
	Ланац исхране	свет око нас	Гледање филмова, шематско приказивање, мапе ума
	Билке и животиње	ликовна култура	Цртање, сликање, вајање, анимирани филм
	Здрава исхрана	здравствено васпитање	Трибина са нутриционистом
	Раст и развој	физичко васпитање	Здрав раст и развој тела и поремећаји у исхрани - анорексија и булимија
	Дан здраве хране	слободне активности – <i>Дан отворених врата школе</i>	Одржавање традиционалног дружења ученика школе са предшколцима локалне заједнице, васпитачима и родитељима

ПРОГРАМ ИЗБОРНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ОД ИГРАЧКЕ ДО РАЧУНАРА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. УПОТРЕБА МАТЕРИЈАЛА	Ученици праве и склапају слагалице, играчке, коцкице у групама и индивидуално.	<ul style="list-style-type: none"> - дигитална компетенција - решавање проблема - вештина сарадње - рад са подацима и информацијама - компетенција за целоживотно учење
2. УПОТРЕБА КУЋНИХ АПАРАТА	На апаратима који се налазе у школској кухињи ученици упознају рад појединих управљачких делова (прекидачи, утикачи, клизачи, тастери, батеријске лампе и даљински управљач). Учење да правилно поставе и замене батерије у својим играчкама. Опасности од кућних електричних апарата (практично показивање на пегли, шпорету, фену).	
3. ОСНОВНА УПОТРЕБА КОМПЈУТЕРА	<p>Упознавање са саставним деловима рачунара (кућиште, монитор, звучници, тастатура, миш, штапапа). Правилно укључивање и искључивање рачунара у информатичком кабинету. Упознавање са елементима графичког радног окружења (покретање програма, прозор, икона, дугме и руковање истим). Покретање програма са цд-а (готови програми из математике, српског језика и природе и друштва)</p> <p>Упознавање са основним коришћењем рачунара (употреба Интернета у свакодневним наставним активностима – припрема презентација, слика, докумената..., писање текста у складу са потребама и интересовањима ученика – писање реферата, састава, анкета, извештаја...)</p>	
4. ЦРТАЊЕ, БОЈЕЊЕ, ШТАМПАЊЕ, СКЕНИРАЊЕ	<p>Практичан рад (ученици користе програм за цртање и бојење у сврху оплемењивања учионице – осликавање паноя, припремање изложби, припрема часописа и осталих креативно-маштовитих изражаја)</p> <p>Ученици скенирају одређене наставне садржаје у циљу уштеде времена и практична вежба штампања докумената, слика, цртежа.</p>	
5. КОМПЈУТЕРСКИ БУКВАР	Употреба образовних цд софтвера (слушање музике, стварање музичких композиција, гледање филмова, едукативне игрице за рачунање и учење)	
6. РАД НА КАЛКУЛАТОРУ	Употреба <i>калкулатора</i> у циљу коришћења основних рачунских операција (израчунавање изостанака, просека општег успеха и појединачних средњих оцена...)	

7. ЦРТАМО И ПИШЕМО	<p>Преписивање различитих врста текстова различитим фонтовима и у различитој форми.</p> <p>Самостално састављање, записивање и илустровање песама и прича, чување и штампање истих.</p> <p>Цртање по задатој теми различитим алатима.</p>	
8. ПРАВИМО ОДЕЉЕЊСКЕ НОВИНЕ	<p>Сликање дигиталним фото апаратом важних и занимљивих школских ситуација и активности.</p> <p>Припрема текста, фотографија и цртежа за презентовање одређених садржаја из појединих наставних предмета. Извештавање о догађањима у школи и ван ње, записивањем интересантних детаља праћених пригодним цртежима или фотографијама са тих догађања (прослава школске славе, Дан школе, Нова година, такмичења, излети, настава у природи, посете културним установама, занимљива путовања, Дан здраве хране, Дан жена, Дан планете земље, Дан животиња...)</p>	
9. ИГРАМО СЕ И СНИМАМО	<p>Коришћење web камере (прикључивање камере на рачунар, покретање програма за снимање, као и меморисање и уређивање снимака)</p>	
10. КРЕИРАМО И СТВАРАМО	<p>Креирање позивница, честитки, постера, плаката, албума, календара поводом значајних датума и догађаја у школи и ван ње.</p> <p>Креирање одељењског часописа или цд-а од прикупљеног материјала (текстови, фотографије, цртежи, музика...) користећи једноставан програм и лако обрадив материјал (папир, картон, текстил и сл.)</p> <p>Коришћење одобрених образовних софтвера при решавању одређених задатака у појединим предметима.</p> <p>Креирање и слање поште (отварање мејл поште и стварање и креирање блога одељења).</p> <p>Коришћење паметне интерактивне табле.</p>	
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Одељењски часопис (дигитална компетенција, вештина сарадње, решавање проблема) ▪ Израда плаката, календара и њихова изложба у холу школе (рад са подацима и информацијама) ▪ Попуњавање табела уз коришћење калкулатора (дигитална компетенција) ▪ Изложба фотографија (дигитална компетенција, вештина сарадње) ▪ Одељењски филм на крају 4. разреда о одељењу (дигитална компетенција, компетенција за целоживотно учење) 	

<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Математика (основне рачунске операције) Природа и друштво (употреба малих кућних апарата) Српски језик (писање састава, текстова, позивница, честитки...) Ликовна култура (цртање, сликање, вајање) Музичка култура (компоновање и слушање композиција)</p>		
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема</p>	<p>веза са предметима</p>	<p>начин реализације</p>
	<p>Употреба ИКТ-а</p>	<p>сви наставни предмети</p>	<p>употреба рачунара, фотоапарата, web камера, штампача и скенера у разним Power Point презентацијама.</p>

ПРОГРАМ ИЗБОРНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	први циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ШАХ	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
1. ОСНОВЕ ШАХА	<p>Кроз теоријску наставу из шаха усвојити основна знања која су неопходна да би се овладало свим правилима и општом културом шаховске игре.</p> <p>Усвајање најосновнијих информација на основу којих би, пре свега кроз многобројне практичне примере и животне аналогije, могли да самостално откривају огромно богатство света шаха. Практичну наставу изводити у виду решавања примера на демонстрационој табли и кроз текстове, али и кроз проигравање у паровима. Најмотивисаније ученике укључити у рад шаховске секције, организовати гостовања неког од такмичарских активних шахиста, уз могућност одигравања симултанке против заинтересованих ученика.</p> <p>На крају школске године организоваће се такмичења међу ученицима истог разреда, где ће, уз поштовање турнирских правила, показати знања која су стекли током образовног циклуса. Неговати контакте са оближњим шаховским клубовима.</p>	<p>- решавање проблема</p> <p>- иницијативност и предузетничка компетенција</p>
2. ШАХОВСКЕ ФИГУРЕ, ЊИХОВО КРЕТАЊЕ И ВРЕДНОСТ		
3. ШАХОВСКА ИГРА И ЊЕНА ПРАВИЛА		
4. ОБЕЛЕЖАВАЊЕ И ЗАПИСИВАЊЕ ПОТЕЗА		
5. ОДИГРАВАЊЕ ПАРТИЈЕ		
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Знају и поштују правила понашања у просторијама где се одиграва шах ▪ Знају основе шаха, кретање и вредност шаховских фигура ▪ Самостално одигравају шаховске партије у паровима ▪ Учествују на шаховским турнирима 	
Корелација , веза унутар предмета и са другим предметима	<p>Математика (шах ученицима помаже у разумевању појма броја, обухватнијем разумевању математичких операција, постиже и напредак у разумевању просторне организације, пре свега кроз концепте хоризонталности и вертикалности, као претеча координатних система)</p> <p>Српски језик (кроз савладавање шаховске нотације даје се значајан подстицај развоју вештина читања и писања)</p> <p>Проучавање шаха требало би да подстакне напредак логичког мишљења и способности генерализације.</p>	

